

Ewaluacja zewnętrzna lokalnej strategii rozwoju

Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania
Brynica to nie granica

SOCJOMETR

Kraków 2022

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania

1. Analiza diagnozy obszaru i ankiety złożone w trakcie tworzenia i konsultowania LSR pozwoliły na ustalenie czterech celów ogólnych i przypisanych do nich celów szczegółowych. Pierwszy cel ogólny to poprawa jakości infrastruktury technicznej, transportowej, społecznej i publicznej. Podstawą stało się tutaj wzmocnienie i rozwój wyposażenia obszaru LGD w elementy podnoszące jakość obszaru i standard życia mieszkańców. Drugi cel ogólny dotyczy wsparcia inkluzji społecznej i rozwoju gospodarczego. Związany on jest ze wsparciem działań służących doskonaleniu kompetencji społecznych i zawodowych społeczności lokalnej, rozwoju lokalnej działalności gospodarczej i rozwoju usług zmniejszających dysproporcje między obszarem wiejskim a miejskim. Osiągnięcie tego celu miało w zamierzeniu prowadzić do wzrostu atrakcyjności obszaru i jego konkurencyjności gospodarczej. Trzeci cel ogólny to wzmocnienie kapitału społecznego w kształtowaniu i rozwoju obszaru LGD. Uznano, iż istotnym elementem podnoszącym atrakcyjność obszaru LGD jest uczestnictwo lokalnej społeczności w kształtowaniu obszaru i tym samym budowanie trwałego, silnego i świadomego kapitału społecznego. Czwarty cel ogólny dotyczy natomiast upowszechnienia wiedzy o obszarze LGD. Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego celu mają służyć integracji między mieszkańcami gmin i być miejscem prezentacji dokonań podmiotów działających w ramach grupy, propagując walory infrastrukturalne, historyczne i przyrodnicze.
2. Zmiany w Lokalnej Strategii Rozwoju w analizowanym okresie miały głównie charakter porządkujący. Wynikały z konieczności dostosowania się do nowych przepisów prawnych, faktem pozyskania nowych środków i tym samym potrzebą zwiększenia wskaźników, korektami w projektach współpracy i planie komunikacji, doprecyzowaniem kryteriów wyboru czy przesunięciami oszczędności. Część zmian wynikała z sytuacją pandemii COVID-19.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

3. Postęp w realizacji LSR jest znaczący. W przypadku pierwszego celu ogólnego, dotyczącego poprawy jakości infrastruktury technicznej, w większości wskaźniki zostały już osiągnięte lub są bardzo bliskie osiągnięcia. Problem stanowi brak formalnych podstaw do możliwości monitorowania przez LGD działań dotyczących rewitalizacji przestrzeni w gminach. Operacje realizowane są w ramach tzw. formuły pośredniej RLKS w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego nie objętych umową ramową. Warto podkreślić, że w przypadku przedsięwzięć dotyczących nowych lub zmodernizowanych bądź poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim obiektów oraz inicjatyw w zakresie rozwoju infrastruktury cyfrowej przekroczone już stan docelowy.
4. Z drugim celem ogólnym, dotyczącym wsparcia inkluzji społecznej i rozwoju gospodarczego, sytuacja jest bardzo podobna. Osiągnięto już stan docelowy w przypadku operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstwa oraz utworzenia centrów przetwórstwa lokalnego. Zrealizowano więcej niż zaplanowano działań szkoleniowych, przedsięwzięć z zakresu wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem oraz usług wyrównujących szanse edukacyjne i zawodowe mieszkańców LGD. Do realizacji pozostają natomiast brakujące operacje polegające na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa. Problem stanowi brak formalnych podstaw do możliwości monitorowania przez LGD działań dotyczących inicjatyw wspierających szanse osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Operacje realizowane są w ramach tzw. formuły pośredniej RLKS w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego nie objętych umową ramową.
5. W przypadku trzeciego celu dotyczącego wzmocnienia kapitału społecznego w kształtowaniu i rozwoju obszaru LGD do zrealizowania pozostały inicjatywy w zakresie promocji lokalnych producentów i produktów, operacje w zakresie promocji walorów przyrodniczych i kulturalnych obszaru LGD oraz inicjatywy ukierunkowane na wsparcie aktywności społeczności. Zrealizowano zaplanowane projekty współpracy, a jeden dodatkowy został już przygotowany.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

6. Czwarty cel, czyli upowszechnienie wiedzy o obszarze LGD, w zdecydowanej większości został już zrealizowany. Udało się zorganizować wszystkie zaplanowane imprezy kulturalno-rozrywkowe i kampanie edukacyjne w zakresie ochrony środowiska. Do przygotowania pozostały tylko wydawnictwa o historii miejscowości LGD oraz działanie promujące obszar.
7. W analizowanym okresie największą popularnością cieszyły się przedsięwzięcia z podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej. Dzięki operacjom LGD „Brynica to nie granica” powstało wiele miejsc pracy. Wśród wybranych wniosków odnaleźć można szereg interesujących, w tym nakierowanych na turystykę, ale też związanych z drobną wytwórczością i rzemiosłem, którym z innych źródeł trudno byłoby pozyskać dofinansowanie. Sukcesem były też działania służące poprawie infrastruktury, rozwojowi kapitału społecznego i tym samym wzrostowi aktywności mieszkańców. LGD realizowała też z sukcesem projekty turystyczne, choć w tym przypadku pewną przeszkodą okazała się pandemia.
8. Ocena innowacyjności sprawiała Radzie pewne trudności, ale mimo wszystko dawała szansę na realizowanie kreatywnych przedsięwzięć. Warto w tym aspekcie podkreślić, że LGD „Brynica to nie granica” udało się zrealizować kilka ciekawych projektów o innowacyjnym charakterze, w tym między innymi: dwa inkubatory przetwórstwa lokalnego, skansen kowalstwa, renowacja wnętrza zabytkowego kościoła, dzienny dom aktywnego seniora, Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej oraz tężnię solankową. Przedstawiciele LGD stwierdzili, że dopracowane kryterium innowacyjności powinno w dalszym ciągu odgrywać istotną rolę przy wybieraniu operacji.
9. „Brynica to nie granica” ma na koncie trzy zrealizowane projekty współpracy. Pierwszy projekt to „Stwórzmy Razem Markę Lokalną”, którego celem było wykreowanie unikalnej marki produktów i usług opartych na tradycjach kulturowych i regionalnych mieszkańców obszaru, a także promocja marki lokalnej regionu poprzez aktywizację mieszkańców oraz wydanie materiałów informacyjnych i gadżetów. W ramach działań przeprowadzono konkursy, odbyto wizyty studyjne,

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

zorganizowano imprezy oraz wydano publikacje. Powodzenie działania i dobre przyjęcie skutkowało przeprowadzeniem drugiego projektu współpracy „Marka Lokalna na bis”, w ramach którego przeprowadzono podobne przedsięwzięcia, a także stworzono Centrum Marki Lokalnej w Miasteczku Śląskim. Inną zrealizowaną operacją w zakresie współpracy LGD jest projekt przygotowawczy pn.: „Opracowanie koncepcji sieci tras rowerowych”. Projekt zakłada, wykorzystując walory przyrodnicze, kulturowe, a także atrakcje turystyczne obszaru partnerskich LGD, wskazanie głównych szlaków tras rowerowych, co powinno stać się podstawą do spójnego rozwoju turystyki rowerowej. Propozycje przebiegu szlaków poddane były konsultacjom społeczności lokalnej, podczas dwóch spotkań, w których uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych, przedstawiciele LGD, przedstawiciele lokalnych środowisk rowerowych, a także pasjonaci jazdy na rowerze.

Kolejnym etapem realizującym założenia powyższego projektu przygotowawczego było złożenie wniosku na projekt współpracy pn. „Turystyka Rowerowa Atrakcyjnym Sposobem Aktywności”. Projekt realizowany będzie przez pięć LGD. Projekt zakłada Oznakowanie, a także wytyczenie szlaków rowerowych, stworzenie miejsc odpoczynku rowerzystów, a także działania związane z promocją i propagowaniem rozwoju turystyki rowerowej, w tym organizację rajdów rowerowych.

10. Działania animacyjne, informacyjno-promocyjne i doradcze realizowane są przez LGD prawidłowo. Informacje o naborach rozpowszechniane są przy wykorzystaniu różnych kanałów, a najbardziej efektywne okazały się strony internetowe LGD i gmin oraz spotkania informacyjno-konsultacyjne. LGD. Doradztwo prowadzone jest przede wszystkim w Biurze LGD i było oceniane przez badanych beneficjentów pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak i etapu realizacji operacji i etapu rozliczania operacji. Warto podkreślić wysokie oceny dotyczące przygotowania merytorycznego doradców LGD.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

2. Spis treści

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania	2
3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji	7
4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania	11
5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją	13
5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia	13
5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR	27
5.3. Projekty współpracy	38
5.4. Działalność Biura LGD	40
6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	52
6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR	52
6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny	52
6.3. Przedsiębiorczość	53
6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe	54
6.5. Grupy defaworyzowane	55
6.6. Innowacyjność	55
6.7. Projekty współpracy	56
6.8. Ocena funkcjonowania LGD	57
6.9. Ocena procesu wdrażania	58
6.10. Wartość dodana podejścia LEADER	58
7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje	60
8. Spis tabel i wykresów	63
9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania	65
Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD „Brynica to nie granica”	65
Ankieta dla beneficjentów LGD „Brynica to nie granica”	70

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji

Raport jest efektem badania ewaluacyjnego przeprowadzonego przez Fundację Socjometr. Przedmiotem badania była ewaluacja procesu wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność prowadzonego przez Lokalną Grupę Działania „Brynica to nie granica” w okresie programowania Unii Europejskiej 2014-2020.

Fundacja Socjometr jest niezależnym podmiotem specjalizującym się w badaniach społecznych, który spełnia wymogi stawiane ewaluatorom zewnętrznym określone w Wytycznych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Głównym celem badania ewaluacyjnego było zgromadzenie szerokiego zestawu danych, które pozwalają na wszechstronną ocenę całego procesu przygotowania i wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Kluczową kwestią jest tu z całą pewnością odpowiedź na pytanie czy oceniany dokument strategiczny trafnie diagnozował potrzeby mieszkańców obszaru LGD oraz jego potencjał rozwojowy. Na tej podstawie możliwe jest formułowanie wniosków na temat zakresu ewentualnego wpływu Lokalnej Grupy Działania na rozwój lokalnej społeczności.

Szczegółowe cele badania zostały sformułowane na podstawie wspomnianych powyżej Wytycznych wydanych w 2017 roku przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Skupiały się one w kilku obszarach tematycznych, w ramach których postawiono pytania badawcze.

Obszary badań oraz przypisane do nich pytania badawcze:

1. Ocena wpływu na główny cel LSR
 - a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

- a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
 - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
- a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
 - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
- a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
 - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
- a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
 - b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
 - c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
6. Innowacyjność
- a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - b. Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
7. Projekty współpracy
- a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
 - b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
8. Ocena funkcjonowania LGD
- a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
 - b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

- c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Ocena procesu wdrażania
- a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
 - b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
 - c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
 - d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
10. Wartość dodana podejścia LEADER
- a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
 - b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
 - c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
 - d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Szczegółowe obszary działań poddane ocenie:

1. Działalność biura LGD, w tym w szczególności jakość i efektywność świadczonego doradztwa dla wnioskodawców (rzeczywistych i potencjalnych) oraz beneficjentów.
2. Realizacja planu komunikacji, rozpoznawalność LGD, wymiana informacji z mieszkańcami obszaru oraz jakość podejmowanych działań komunikacyjnych.
3. Realizacja rzeczowo-finansowa Lokalnej Strategii Rozwoju.
4. Funkcjonowanie organów LGD.
5. Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej oraz włączenia społecznego (w szczególności wsparcie udzielone przedstawicielom grupy defaworyzowanej).

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

6. Działania LGD w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki i dziedzictwa kulturowego.
7. Promowanie innowacyjności na obszarze objętym LSR.
8. Realizacja projektów współpracy.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone w pierwszej połowie 2022 roku. W jego ramach poddano analizie dwie grupy danych:

1. Dane zastane, w tym:
 - a. dane ze statystyk publicznych,
 - b. dane gromadzone przez Lokalną Grupę Działania w ramach monitoringu,
2. Dane wywołane, w tym:
 - a. dane zebrane za pomocą technik jakościowych,
 - b. dane zebrane za pomocą technik ilościowych.

Dane pochodzące ze statystyk publicznych dostarczyły wysoce obiektywnych informacji na temat zmian na obszarze LGD, które dokonały się w okresie realizacji ocenianej Strategii RLKS. Dane te dotyczyły między innymi zjawisk demograficznych, rynku pracy, lokalnej gospodarki oraz sytuacji społecznej. Wszystkie te dane zostały zaprezentowane w tabelach lub na wykresach. Szczegółowy wykaz ilustracji zawartych w raporcie, który umieszczony jest na jego końcu pozwala na szybkie zapoznanie się z zakresem poddanych analizie danych, które pochodziły z Głównego Urzędu Statystycznego.

Lokalne Grupy Działania gromadzą istotne dane na temat procesu wdrażania Strategii RLKS, które musiały być poddane analizie. Wśród tych danych należy wskazać w szczególności informacje o prowadzonych naborach, dane o postępie rzeczowo-finansowym, wskaźniki realizacji planu komunikacji oraz dane dotyczące doradztwa. Analiza tej kategorii danych zastanych pozwoliła na ocenę skuteczności działań prowadzonych przez LGD oraz wskazała, w których obszarach działalność LGD pokrywała się ze zmianami na obszarze objętym LSR sugerowanymi przez wyniki analizy danych pochodzących z GUS.

Reprezentanci Fundacji Socjometr przeprowadzili również badania jakościowe. Obejmowały one wywiady z pracownikami LGD oraz wywiady z przedstawicielami jego organów – Zarządu i organu decyzyjnego (Rady). Rozmowy te odegrały istotną rolę w

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

procesie powstawania raportu. Pozwoliły one na pogłębienie wiedzy na temat przebiegu procesu wdrażania LSR, rozpoznanie problemów pojawiających się w jego trakcie oraz sposobu reagowania na nie przez przedstawicieli Lokalnej Grupy Działania.

W ramach ewaluacji zewnętrznej zbierano także dane ilościowe. Przygotowano dwa kwestionariusze ankiety. Pierwszy z nich kierowany był do mieszkańców obszaru objętego Strategią RLKS, a drugi do beneficjentów wsparcia osób i przedstawicieli organizacji, które realizowały operacje w ramach jej wdrażania. Zastosowano technikę CAWI (*computer-assisted web interview*), co oznacza, że ankieta przeprowadzona została za pomocą platformy internetowej. Za dystrybucję linka do ankiety odpowiedzialni byli pracownicy Lokalnej Grupy Działania.

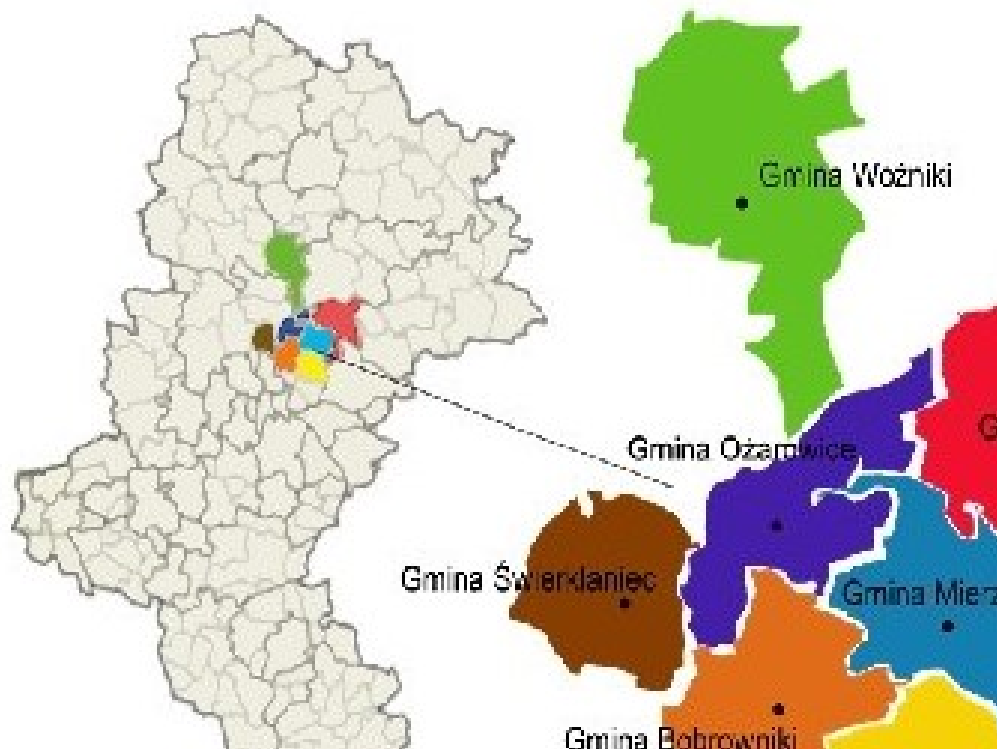

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją

5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia

LGD „Brynica to nie granica” obejmuje swoim obszarem działania teren siedmiu gmin: Mierzęcice, Ożarówce, Woźniki, Bobrowniki, Siewierz, Psary i Świerklaniec. Gminy wchodzące w skład LGD znajdują się w województwie śląskim, w powiatach tarnogórskim (Ożarówce, Świerklaniec), będzińskim (Mierzęcice, Bobrowniki, Siewierz, Psary) i lublinieckim (Woźniki). Gminy sąsiadują ze sobą, a centralnym punktem LGD, który stanowi odniesienie i element intensyfikujący rozwój jest port lotniczy „Katowice-Pyrzowice”. Należy zauważyć, że gmina Siewierz i Woźniki są gminami miejsko-wiejskimi, pozostałe zaś wiejskimi. Cały obszar LGD obejmuje zaś 480 km², z czego najwięcej przypada na gminę Woźniki (128 km²), a najmniej na gminę Świerklaniec (45 km²).

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Rysunek 1. Obszar LGD „Brynica to nie granica”.

W 2013 roku obszar LGD „Brynica to nie granica” zamieszkiwało w sumie 70 533 osób. W 2020 roku liczba ta była już nieco wyższa i wyniosła 72 279. Należy zauważyć, że w latach 2015-2020 liczba ludności rosła we wszystkich gminach obszaru LGD poza gminą Woźniki, gdzie odnotowano w tym okresie niewielki spadek. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Ludność w gminach wchodzących w skład LGD						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mierzęce	7 603	7 668	7 691	7 664	7 635	7 623
Ożarówice	5 704	5 731	5 715	5 793	5 795	5 806
Woźniki	9 668	9 644	9 655	9 614	9 619	9 568
Bobrowniki	11 881	11 933	11 921	12 044	12 132	12 122
Siewierz	12 287	12 366	12 390	12 477	12 417	12 387
Psary	11 877	11 966	12 046	12 117	12 221	12 268
Świerklaniec	11 846	11 952	12 069	12 248	12 401	12 505

Tabela 1. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.

Ważną kwestią, na którą trzeba zwrócić uwagę są dochody gmin. Wyrazem zdolności dochodowej gmin jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, czyli tzw. wskaźnik G, stanowiący podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wskaźnik G dla każdej gminy oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych (z tytułu podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku leśnego, podatku od środków transportowych, podatku od czynności cywilnoprawnych, podatku od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, wpływów z opłaty skarbowej, wpływów z opłaty eksploatacyjnej, udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

fizycznych oraz udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych) za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Wskaźniki w 2021 roku w gminach wchodzących w skład LGD kształtują się bardzo różnorodnie - od 1 787,89 w gminie Woźniki do 3 642,92 w gminie Ożarówice. Doskonale widać również wyraźną zmianę w porównaniu do 2015 roku, gdy wskaźniki kształtowały się pomiędzy 1 189,44 (Woźniki) a 2 499,65 (Ożarówice). Warto dodać, że średnia na obszarze LGD wyniosła w 2021 roku 2 302,29, zaś dla kraju 2 098,22. Szczegóły pokazuje poniższa tabela.

Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD							
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mierzęcice	1298,62	1347,74	1473,40	1529,91	1630,33	1755,09	1874,43
Ożarówice	2499,65	2554,73	2668,65	2737,37	3073,93	3257,87	3642,92
Woźniki	1189,44	1319,64	1379,64	1409,79	1529,74	1635,63	1787,89
Bobrowniki	1430,18	1671,48	1740,86	1709,04	1832,60	1996,15	2179,18
Siewierz	1968,32	2112,28	2221,17	2459,53	2310,81	2562,89	2753,89
Psary	1475,30	1543,07	1615,69	1703,15	1872,88	2140,38	2461,26
Świerklaniec	1540,21	1695,13	1870,47	1992,58	2001,37	2127,00	2226,25

Tabela 2. Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD.

Kolejną kwestią wymagającą omówienia są wydatki gmin. W ostatnich latach daje się zaobserwować dość duży wzrost wydatków gmin przynależących do LGD. Najwyższe wydatki w 2020 roku poniosła gmina Ożarówice (7 898,01), zaś najmniejsze wydatki odnotować można było w gminie Psary (5 447,99). Największy wzrost wydatków w latach 2015-2020 miał miejsce w gminach Świerklaniec (o 2 394,90), Bobrowniki (o 2 462,91) i Siewierz (o 2 825,52).

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mierzęcice	3 963,87	3 125,99	3 429,56	4 431,52	4 762,03	5 538,93
Ożarówice	6 318,74	4 161,47	4 970,79	5 273,99	6 520,04	7 898,01
Woźniki	4 331,06	3 848,59	4 373,92	4 933,38	5 781,55	5 892,16
Bobrowniki	3 386,55	3 582,75	4 815,20	4 352,09	5 082,10	5 849,46
Siewierz	3 664,90	4 402,13	5 040,80	5 178,28	5 734,80	6 490,42
Psary	3 425,55	3 673,67	4 590,06	5 190,98	5 723,61	5 447,99
Świerklaniec	3 680,80	3 813,54	4 268,07	4 961,05	5 160,68	6 075,70

Tabela 3. Wydatki gmin na 1 mieszkańca w złotych.

Gminy wchodzące w skład LGD w porównaniu do wszystkich gmin województwa śląskiego wypadają dość dobrze. W kategorii klasyfikującej gminy według dochodów własnych na 1 mieszkańca na drugiej pozycji w województwie śląskim uplasowała się gmina Ożarówice. Biorąc pod uwagę środki w dochodach budżetów gmin na finansowanie projektów unijnych zwraca uwagę wysoka pozycja (14) gminy Woźniki, zaś w przypadku wydatków budżetów gmin na 1 mieszkańca ponownie najwyższą znalazła się gmina Ożarówice (6 miejsce). W kategorii analizującej podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON najwyższą spośród gmin obszaru LGD uplasowała się gmina Świerklaniec (12 miejsce). Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Gmina	Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach w roku 2019			
	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca	Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów UE na 1 mieszkańca	Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
Mierzęcice	76	26	95	69
Ożarówice	2	45	6	17
Woźniki	96	14	28	93
Bobrowniki	42	41	72	42
Siewierz	24	47	29	21
Psary	29	31	30	22
Świerklaniec	44	70	62	12

Tabela 4. Gminy wchodzące w skład LGD na tle wszystkich śląskich gmin.

Gospodarka uważana jest za jeden z największych atutów obszaru LGD. W analizie SWOT przygotowanej na potrzeby LSR do najmocniejszych punktów zaliczono tutaj: atrakcyjne warunki krajobrazowo-przyrodnicze sprzyjające rozwojowi rozmaitych form turystyki, rekreacji, wypoczynku i łączącej się z nimi działalności gospodarczej, wolne tereny pod inwestycje gospodarcze, potencjał ludzki oraz funkcjonowanie wielu dobrze prosperujących firm produkcyjnych i usługowych. Obszar LGD nie był pozbawiony problemów. Do najważniejszych w trakcie prac nad LSR zaliczono: brak perspektyw rozwoju dla ludzi wykształconych i młodych, niewielki wpływ samorządów na obniżenie kosztów działalności gospodarczej, małą liczbę szkoleń dla osób rozpoczynających i prowadzących działalność gospodarczą czy zmieniającą się strukturę społeczno-demograficzną związaną z emigracją młodych ludzi i starzejącym się społeczeństwem. Wzrost zatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości uznano w konsekwencji za jeden z najważniejszych celów Lokalnej Strategii Rozwoju.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

W latach 2015-2020 dało się zaobserwować różne tendencje w poszczególnych gminach obszaru LGD w aspekcie liczby pracujących. Duży wzrost odnotowano w gminach Psary (o 538) i Ożarówice (o 560), a nieco mniejszy w gminie Woźniki (o 123). W pozostałych gminach obszaru LGD nastąpiły natomiast spadki liczby pracujących, ale warto podkreślić, że tylko w przypadku gminy Siewierz był on dość duży (o 296). Niepokojącym aspektem jest spadek liczby pracujących kobiet w gminach Mierzęcice, Bobrowniki i Siewierz, choć równocześnie należy zauważyć, iż były to spadki stosunkowo niewielkie. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Gmina	Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Mierzęcice	781	751	305	294	476	457
Ożarówice	2 951	3 511	1 678	2 135	1 273	1 376
Woźniki	951	1 074	386	434	565	640
Bobrowniki	1 030	1 002	468	510	562	492
Siewierz	3 537	3 241	1 802	1 573	1 735	1 668
Psary	809	1 347	363	596	446	751
Świerklaniec	1 757	1 749	1 068	1 030	689	719

Tabela 5. Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD.

Kolejnym parametrem obrazującym sytuację na lokalnym rynku pracy jest liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Analiza danych pokazuje pozytywną tendencję, jaką jest spadek udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w każdej z gmin obszaru LGD „Brynica to nie granica”. Zwraca uwagę też znaczna poprawa sytuacji kobiet w tym

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

aspekcie. Miało to niewątpliwie związek z poprawiającą się ogólną sytuacją gospodarczą w Polsce.

Gmina	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Mierzęcice	5,2	3,1	4,4	2,8	6,1	3,4
Ożarówce	5,3	3,4	4,5	3,2	6,1	3,6
Woźniki	5,7	3,8	4,8	2,2	6,7	5,5
Bobrowniki	5,8	3,1	4,9	2,9	6,7	3,4
Siewierz	5,9	3,8	5,6	3,8	6,1	3,8
Psary	6,5	3,2	6,1	3,3	7,0	3,2
Świerklaniec	4,9	3,9	4,5	3,5	5,4	4,3

Tabela 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach wchodzących w skład LGD.

Istotną kwestią, na którą warto zwrócić uwagę w aspekcie przedsiębiorczości są podmioty gospodarki narodowej. W przypadku ich liczby w rejestrze REGON na 10 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym w latach 2015-2020 odnotowano spory postęp w gminach obszaru LGD. Wyróżnia się w tym aspekcie gmina Psary, gdzie w 2020 roku wskazać można 2 058,9 podmiotów i warto zauważyć, że liczba ta w porównaniu z 2015 rokiem wzrosła o 380. Pozostałe gminy odnotowały mniej lub bardziej zbliżony wzrost. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

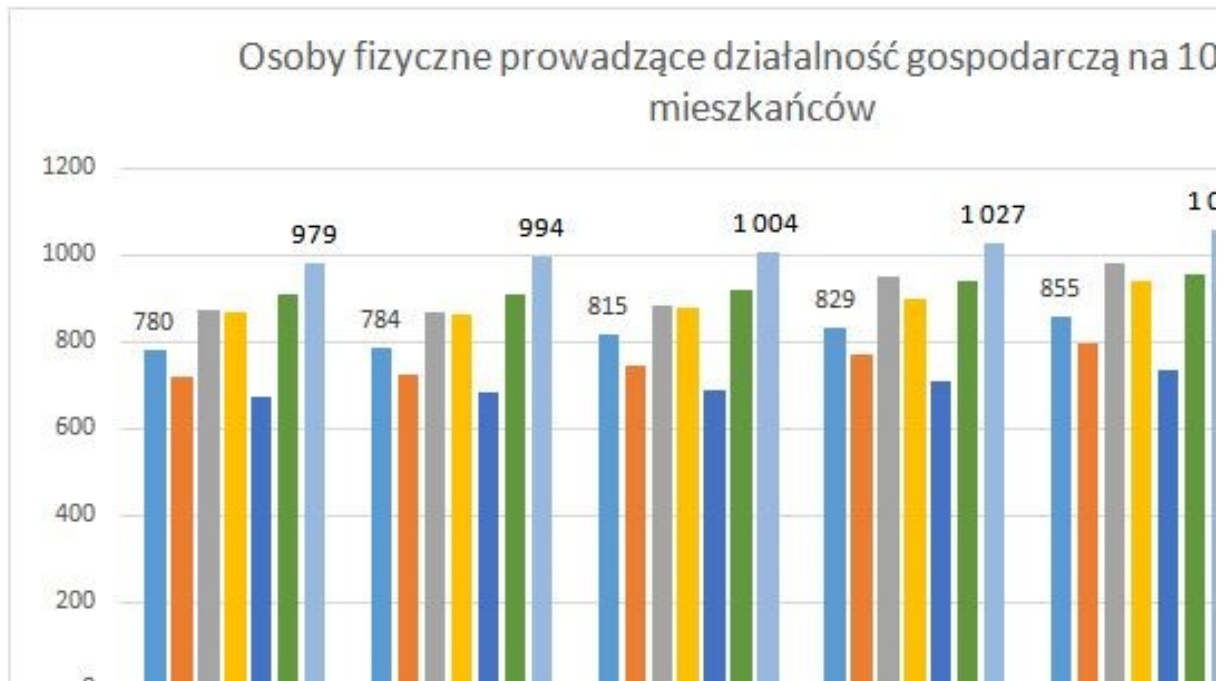
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mierzęcice	1 399,6	1 412,7	1 461,1	1 518,6	1 579,2	1 637,5
Ożarówice	1 841,8	1 876,9	1 919,6	1 954,4	2 011,3	2 118,2
Woźniki	1 292,5	1 332,6	1 347,1	1 388,2	1 450,4	1 499,4
Bobrowniki	1 585,8	1 614,9	1 689,7	1 730,3	1 796,9	1 889,7
Siewierz	1 779,5	1 807,2	1 855,9	1 892,6	1 991,2	2 065,6
Psary	1 678,9	1 700,7	1 754,4	1 890,0	1 972,0	2 058,9
Świerklaniec	1 933,1	1 980,8	2 018,6	2 069,4	2 140,0	2 218,6

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

W LSR zwracano uwagę, że na obszarze LGD wzrastała aktywność gospodarcza mieszkańców. W latach 2015-2020 tendencja ta w dalszym ciągu się utrzymywała. We wszystkich gminach wzrastała liczba osób prowadzących działalność gospodarczą, a największy postęp pod tym względem miał miejsce w gminach Psary (o 146) i Bobrowniki (o 112).

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Wykres 1. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

Na obszarze da się zaobserwować sporą aktywność społeczną, która wyraża się w dużej inwencji ze strony Gminnych Ośrodków Kultury, Kół Gospodyń Wiejskich oraz Ochotniczej Straży Pożarnej. W LSR zwracano uwagę, że działalność organizacji pozarządowych ukierunkowana była na turystykę i rekreację, co należy wiązać z dziedzictwem historycznym, religijnym i kulturowym oraz samymi walorami przyrodniczymi. Na terenie LGD popularne były imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne, z czego większość odbywała się w Siewierzu. Z drugiej strony podkreślano małą liczbę organizacji pozarządowych, a dodatkowo za konieczne uznano działania służące rozbudowie i modernizacji infrastruktury o charakterze społecznym i publicznym oraz inwestycje w sferze dziedzictwa lokalnego, czyli między innymi elementów infrastruktury pełniących ważne funkcje publiczne, infrastruktury sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej oraz obiekty cenne dla zachowania dziedzictwa lokalnego.

Do grup defaworyzowanych, czyli takich, których sytuacja społeczna czy gospodarcza jest gorsza od pozostałych grup, zaliczono w LSR:

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

- osoby bezrobotne,
- młodych (od 11 do 25 roku życia),
- osoby starsze (powyżej 50 roku życia),
- osoby niepełnosprawne.

W LSR zaznaczono, że do problemów, które dotyczą te osoby szczególnego znaczenia nabiera brak miejsc pracy, brak środków na zwalczanie bezrobocia, brak budownictwa socjalnego i komunalnego, brak żłobków i domów starości/domów opieki, zbyt mała liczba organizacji pozarządowych i brak integracji na poziomie gminy.

Dużym problemem gmin wchodzących w skład LGD jest starzejące się społeczeństwo. Z drugiej strony należy podkreślić, że struktura wiekowa ludności na obszarze LGD jest względnie korzystna w stosunku do analogicznej struktury na poziomie województwa lub kraju (więcej ludzi młodych w wieku przedprodukcyjnym i relatywnie mniej osób starszych w wieku poprodukcyjnym). Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, zgodnie z ogólną tendencją, wzrastała w każdej z gmin, ale równocześnie w większości gmin LGD w latach 2015-2020 odnotowano wzrost ludności w wieku przedprodukcyjnym (poza gminą Woźniki, gdzie odnotowano spadek). W omawianym okresie gorzej sytuacja przedstawiała się w przypadku ludności w wieku produkcyjnym, gdzie spadki odnotowano we wszystkich gminach poza gminą Świerklaniec. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Gmina	Ludność gmin w wieku:					
	Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Mierzęcice	1 273	1 289	4 780	4 574	1 550	1 760
Ożarówice	993	1 011	3 578	3 503	1 133	1 292
Woźniki	1 771	1 661	6 089	5 909	1 808	1 998
Bobrowniki	1 941	1 994	7 189	7 038	2 751	3 090
Siewierz	2 072	2 112	7 609	7 257	2 606	3 018
Psary	1 960	2 090	7 231	7 169	2 686	3 009
Świerklaniec	2 117	2 362	7 501	7 568	2 228	2 575

Tabela 8. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Obszar LGD jest atrakcyjnym miejscem zamieszkania i w ostatnich latach dało się zaobserwować tendencję do osiedlania się osób z zewnątrz. Potwierdzeniem tego jest dodatnie saldo migracji w latach 2016-2020 we wszystkich gminach obszaru LGD (poza latami 2016 i 2018, gdzie w gminie Woźniki saldo miało wartość ujemną). Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD					
Nazwa gminy/rok	2016	2017	2018	2019	2020
Mierzęcice	77	37	20	2	31
Ożarówice	24	5	86	29	23
Woźniki	-16	26	-13	47	10
Bobrowniki	117	106	169	105	77

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Siewierz	49	59	45	64	97
Psary	117	133	151	181	152
Świerklaniec	89	127	153	174	113

Tabela 9. Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD.

Mieszkańcy obszaru LGD w trakcie prac nad LSR do problemów dotyczących sferę społeczną wskazali między innymi brak mieszkań komunalnych i socjalnych, a także występowanie zjawisk patologii społecznych, zarówno wśród młodzieży, jak i dorosłych (alkoholizm, przestępczość, przemoc w rodzinie). W kontekście tego zagadnienia, warto zauważyć, że we wszystkich gminach dało się zaobserwować w ostatnich latach spadek odsetka osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej i były to spadki bardzo duże. Warto także odnotować, iż w 2020 roku wskaźniki we wszystkich gminach obszaru LGD były niższe niż średnia dla województwa śląskiego.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE	485	442	380	338	304	276
Mierzęcice	343	311	239	188	171	139
Ożarowice	313	254	197	181	159	175
Woźniki	485	444	367	270	237	180
Bobrowniki	378	346	328	240	199	162
Siewierz	291	280	190	169	155	157
Psary	270	252	204	179	159	124
Świerklaniec	279	274	229	221	162	154

Tabela 10. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Gminy posiadają bardzo cenne przyrodnicze i kulturowe miejsca, które stanowią istotny element rozwoju turystyki. Do ważniejszych obiektów zabytkowych zaliczyć można: kościół parafialny św. Wawrzyńca w Bobrownikach, zespół zabytków w Myszkowicach, zespół kościelny z XVIII wieku w Targoszycach, kościół parafialny pod wezwaniem św. Mikołaja w Mierzęcicach, kościół św. Barbary z XVIII wieku w Ożarówicach, kapliczki przydrożne w Brzęczkowicach Dolnych, kościół św. Jana Chrzciciela w Siewierzu (z XII wieku), Zamek książąt śląskich, Rynek w Siewierzu, Park w Świerkłańcu, zespół dworski z XVIII wieku w Czarnym Lesie.

W aspekcie turystyki należy podkreślić sprzyjające warunki do rozwoju agroturystyki, a także turystyki rowerowej. Atutem jest więc między innymi ukształtowanie urozmaiconej rzeźby terenu, występowanie terenów o dużej lesistości, rozległych przestrzeni łąk i pól czy obecność form ochrony przyrody. Problemem jest natomiast między innymi niewystarczający stan infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, a potwierdzeniem tego są dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazujące dość niewielką liczbę turystycznych obiektów noclegowych w gminach obszaru LGD. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Turystyczne obiekty noclegowe w gminach – stan w dniu 31 lipca poszczególnych lat			
Nazwa gminy/rok	2016	2018	2020
Mierzęcice	4	5	3
Ożarówice	2	2	2
Woźniki	2	2	1
Bobrowniki	-	-	-
Siewierz	2	2	2
Psary	1	1	1
Świerklaniec	0	1	1

Tabela 11. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wchodzących w skład LGD.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przeprowadzana na potrzeby LSR analiza SWOT pokazała, że do najsłabszych stron obszaru LGD należy infrastruktura, gospodarka i rolnictwo oraz turystyka, rekreacja i promocja. Stanowiło to punkt wyjścia do wskazania działań na rzecz poprawy sytuacji. Analiza diagnozy obszaru i ankiety złożone w trakcie tworzenia i konsultowania LSR pozwoliły na ustalenie czterech celów ogólnych i przypisanych do nich celów szczegółowych.

Pierwszy cel ogólny to **poprawa jakości infrastruktury technicznej, transportowej, społecznej i publicznej**. Podstawą stało się tutaj wzmocnienie i rozwój wyposażenia obszaru LGD w elementy podnoszące jakość obszaru i standard życia mieszkańców. Założono trzy cele szczegółowe: rozbudowa i modernizacja infrastruktury o charakterze społecznym i publicznym oraz inwestycje w sferze dziedzictwa lokalnego; zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności w obszarze usług cyfrowych i w konsekwencji przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu; budowa i przebudowa infrastruktury drogowej.

Drugi cel ogólny dotyczy **wsparcia inkluzji społecznej i rozwoju gospodarczego**. Związany on jest ze wsparciem działań służących doskonaleniu kompetencji społecznych i zawodowych społeczności lokalnej, rozwoju lokalnej działalności gospodarczej i rozwoju usług zmniejszających dysproporcje między obszarem wiejskim a miejskim. Osiągnięcie tego celu miało w zamierzeniu prowadzić do wzrostu atrakcyjności obszaru i jego konkurencyjności gospodarczej. Założono trzy cele szczegółowe: podniesienie kompetencji społecznych i zawodowych osób z obszaru LGD; wzmocnienie gospodarki lokalnej i lokalnej produkcji towarów i usług poprzez stworzenie możliwości rozwoju szeroko rozumianej działalności gospodarczej; rozwój usług zmniejszających dysproporcje między obszarami wiejskimi i miejskimi.

Trzeci cel ogólny to **wzmocnienie kapitału społecznego w kształtowaniu i rozwoju obszaru LGD**. Uznano, iż istotnym elementem podnoszącym atrakcyjność obszaru LGD jest uczestnictwo lokalnej społeczności w kształtowaniu obszaru i tym samym budowanie trwałego, silnego i świadomego kapitału społecznego. Założono dwa cele szczegółowe: rozwój działań w zakresie tworzenia lokalnych produktów turystycznych, kulturalnych, sportowych i rozrywkowych; wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz integracji społeczności.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Czwarty cel ogólny dotyczy natomiast **upowszechnienia wiedzy o obszarze LGD**. Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego celu mają służyć integracji między mieszkańcami gmin i być miejscem prezentacji dokonań podmiotów działających w ramach grupy, propagując walory infrastrukturalne, historyczne i przyrodnicze. Ustalono tutaj jeden cel szczegółowy: podniesienie wiedzy na temat historii, kultury, przyrody, kulinariów, ochrony środowiska, zmian klimatycznych, ekologii oraz innowacji gmin wchodzących w skład LGD.

5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR

Ocena postępu rzeczowo-finansowego pozwala sprawdzić efekty wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Ewaluacja jest możliwa dzięki danym dotyczącym wskaźników wartości produktu, przypisanych do poszczególnych przedsięwzięć na etapie tworzenia LSR. Umiejętny dobór wskaźników zwiększa możliwość dobrej orientacji w realizowaniu celów szczegółowych.

Nim omówiony zostanie rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR, warto zwrócić uwagę na zmiany w LSR. Nie było ich zbyt wiele i miały głównie charakter porządkujący. Wynikały z konieczności dostosowania się do nowych przepisów prawnych, faktem pozyskania nowych środków i tym samym potrzebą zwiększenia wskaźników, korektami w projektach współpracy i planie komunikacji, doprecyzowaniem kryteriów wyboru czy przesunięciami oszczędności. Część zmian wynikała z sytuacją pandemii COVID-19.

Samych naborów było całkiem dużo (zdecydowanie najwięcej w 2018 roku). W tym aspekcie warto odnotować, że opracowany na rzecz wdrażania LSR system kryteriów poszczególnych przedsięwzięć jest bardzo rozbudowany, ale przez to jednocześnie precyzyjny. Kryteria wyboru spełniają swoją rolę i przyczyniają się do wyboru najlepszych projektów.

Istotną kwestią, której należy poświęcić uwagę jest to, w jaki sposób LGD „Brynica to nie granica” radziła sobie z realizacją celów wdrażanej strategii. Pomocą będzie w tym przypadku analiza postępu rzeczowego.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Cel ogólny	Cel Szczegółowy	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja 2017	Realizacja 2018	Realizacja 2019	Realizacja 2020	Realizacja 2021
Cel ogólny I. Poprawa jakości infrastruktury technicznej	1.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury o charakterze społecznym i publicznym oraz inwestycje w sferze dziedzictwa lokalnego	1.1.1. Budowa i remonty obiektów pełniących ważne funkcje publiczne	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	szt.	6	0	2	3	0	0 Suma 5
		1.1.2. Budowa i remonty infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych	szt.	16	0	9	3	0	0 Suma 12
		1.1.3. Budowa i remonty infrastruktury kulturalnej lub wspomagającej inicjatywy kulturalne lub obiektów związanych z zachowaniem dziedzictwa lokalnego, w tym prace konserwatorskie lub restauratorskie obiektów	Liczba nowych lub zmodernizowanych bądź poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim obiektów	szt.	2	0	0	3	0	0 Suma 3

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

		zabytkowych								
		1.1.4. Rewitalizacja przestrzeni w gminach LGD, rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego oraz infrastruktury usług społecznych, służąca lokalnym społecznościom	Liczba rewitalizacji przestrzeni w gminach LGD (w przypadku otrzymania wsparcia z RPO)	szt.	7	0	0	0	0	0
	1.2 Zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności w obszarze usług cyfrowych a w konsekwencji przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu	1.2.1. Działania wspierające rozwój infrastruktury i usług cyfrowych	Liczba inicjatyw w zakresie rozwoju infrastruktury cyfrowej	szt.	2	0	1	2	0	0 Suma 3
	1.3 Zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności	1.3.1. Budowa i przebudowa infrastruktury drogowej	Liczba operacji w zakresie infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego	szt.	2	0	0	1	0	1 Suma 2

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

	w obszarze bezpieczeństwa									
Cel ogólny II. Wsparcie inkluzji społecznej i rozwoju gospodarczego	2.1 Podniesienie kompetencji społecznych i zawodowych osób z obszaru LGD	2.1.1 Realizacja działań o charakterze szkoleniowo-edukacyjnym, kulturalnym, wychowawczym oraz rozrywkowym rozwijających kompetencje społeczne i kulturowe mieszkańców obszaru LGD	Liczba szkoleń	szt.	0	0	5	0	0	0
			Liczba inicjatyw o charakterze kulturalnym, wychowawczym oraz rozrywkowym	szt.	3	0	4	0	0	0
			Liczba inicjatyw wspierających szanse osób z grup zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem, w tym kobiety, polepszające ich status społeczno-zawodowy	szt.	2	0	0	0	0	0
	2.2 Wzmocnienie gospodarki lokalnej i lokalnej	2.2.1 Tworzenie inicjatyw lokalnych o charakterze usługowym, w tym kreowanie	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	28	1	2	6	4	7
										Suma 20
										Suma 5
										Suma 4

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

	produkcji towarów i usług poprzez stworzenie możliwości rozwoju szeroko rozumianej działalności gospodarczej	współpracy								
		2.2.2 Rozwój inicjatyw lokalnych o charakterze usługowym, w tym kreowanie współpracy	Liczba operacji polegających na rozwijaniu przedsiębiorstwa	szt.	5	0	0	3	0	2 Suma 5
		2.2.3. Tworzenie lub rozwój inkubatorów produktu lokalnego	Liczba centrów przetwórstwa lokalnego	szt.	3	0	0	2	0	1 Suma 3
	2.3 Rozwój usług zmniejszających dysproporcje między obszarami wiejskimi a miejskimi	2.3.1 Rozwój usług wyrównujących szanse edukacyjne i zawodowe mieszkańców LGD – podejmowanie działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	1	0	0	0	0	1 Suma 1
		2.3.2 Rozwój usług wyrównujących szanse edukacyjne i zawodowe mieszkańców LGD	Liczba usług wyrównujących szanse edukacyjne i zawodowe mieszkańców LGD	szt.	2	0	4	0	0	0 Suma 4
Cel ogólny III. Wzmocnienie kapitału społecznego w kształtowaniu i	3.1 Rozwój działań w zakresie tworzenia lokalnych	3.1.1 Wyszukanie i promocja lokalnych producentów i produktów	Liczba inicjatyw w zakresie promocji lokalnych producentów i produktów	szt.	3	0	0	0	0	0

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

rozwoju obszaru LGD	produktów turystycznych, kulturalnych, sportowych i rozrywkowych	3.1.2. Identyfikacja walorów przyrodniczych i kulturalnych obszaru LGD jako produktów lokalnych połączona z działaniami promocyjnymi	Liczba operacji w zakresie promocji walorów przyrodniczych i kulturalnych obszaru LGD	szt.	1	0	0	0	0	0
			Liczba przygotowanych projektów współpracy	szt.	1	-	-	-	-	1
			Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	szt.	1	-	-	-	-	0
	3.2 Wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz integracji społeczności	3.2.1. Działania inicjujące i wspierające powstawanie lokalnych wspólnot i grup	Liczba inicjatyw ukierunkowanych na wsparcie aktywności społeczności obszaru LGD	szt.	1	0	0	0	0	0
		3.2.2. Realizacja projektów współpracy	Liczba przygotowanych projektów współpracy	szt.	1	0	0	1	0	0
			Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	szt.	1	0	0	1	0	1
			Liczba LGD uczestniczących w	szt.	3	0	0	2	0	3
								Suma 1	Suma 1	
								Suma 2	Suma 2	
								Suma 5	Suma 5	

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

			projektach współpracy									
Cel ogólny IV. Upowszechnienie wiedzy o obszarze LGD	4.1 Podniesienie wiedzy na temat historii, kultury, przyrody, kulinariów ochrony środowiska, zmian klimatycznych, ekologii a także innowacji gmin wchodzących w skład LGD	4.1.1 Organizacja i wspieranie wydarzeń kulturalno-rozrywkowych (festiwale, festyny, rajdy, warsztaty)	Liczba zorganizowanych imprez kulturalno-rozrywkowych	szt.	8	0	8	0	0	0	0	
			Liczba kampanii edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska	szt.	8	0	8	0	0	0	0	0
		4.1.2. Inicjatywy w zakresie ekspozycji, publikacji i promocji walorów obszaru LGD	Liczba wydawnictw o historii miejscowości LGD	szt.	3	0	0	0	0	0	0	0
			Liczba działań promujących obszar LGD	szt.	1	0	0	0	0	0	0	0
											0	Suma 8
											0	Suma 8
											0	
											0	

Tabela 22. Rzeczowy postęp w realizacji LSR w LGD „Brynica to nie granica”.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Postęp w realizacji LSR jest znaczący. W przypadku pierwszego celu ogólnego, dotyczącego poprawy jakości infrastruktury technicznej, w większości wskaźniki zostały już osiągnięte lub są bardzo bliskie osiągnięcia. Największe braki dotyczą przedsięwzięcia dotyczącego rewitalizacji przestrzeni w gminach LGD, gdzie póki co nie zrealizowano żadnej operacji. Warto podkreślić, że w przypadku przedsięwzięć dotyczących nowych lub zmodernizowanych bądź poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim obiektów oraz inicjatyw w zakresie rozwoju infrastruktury cyfrowej przekroczono już stan docelowy.

Z drugim celem ogólnym, dotyczącym wsparcia inkluzji społecznej i rozwoju gospodarczego, sytuacja jest bardzo podobna. Osiągnięto już stan docelowy w przypadku operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstwa oraz utworzenia centrów przetwórstwa lokalnego. Zrealizowano więcej niż zaplanowano działań szkoleniowych, przedsięwzięć z zakresu wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem oraz usług wyrównujących szanse edukacyjne i zawodowe mieszkańców LGD. Do realizacji pozostają natomiast inicjatywy wspierające szanse osób z grup zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a także brakujące operacje polegające na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa.

W przypadku trzeciego celu dotyczącego wzmocnienia kapitału społecznego w kształtowaniu i rozwoju obszaru LGD do zrealizowania pozostały inicjatywy w zakresie promocji lokalnych producentów i produktów, operacje w zakresie promocji walorów przyrodniczych i kulturalnych obszaru LGD oraz inicjatywy ukierunkowane na wsparcie aktywności społeczności. Zrealizowano zaplanowane projekty współpracy, a jeden dodatkowy został już przygotowany.

Czwarty cel, czyli upowszechnienie wiedzy o obszarze LGD, w zdecydowanej większości został już zrealizowany. Udało się zorganizować wszystkie zaplanowane imprezy kulturalno-rozrywkowe i kampanie edukacyjne w zakresie ochrony środowiska. Do przygotowania pozostały tylko wydawnictwa o historii miejscowości LGD oraz działanie promujące obszar.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

W analizowanym okresie największą popularnością cieszyły się przedsięwzięcia z podejmowania działalności gospodarczej. Dzięki operacjom LGD „Brynica to nie granica” powstało wiele miejsc pracy. Wśród wybranych wniosków odnaleźć można szereg interesujących, w tym nakierowanych na turystykę, ale też związanych z drobną wytwórczością i rzemiosłem, którym z innych źródeł trudno byłoby pozyskać dofinansowanie. Spośród przedsięwzięć na uruchomienie działalności gospodarczej pozytywnie rozpatrzono wnioski między innymi na otwarcie mobilnej bazy sportów wodnych, uruchomienie usług cukierniczych, usługi kosmetycznej medycyny, bazę sportowo-rekreacyjną, gabinet medycyny naturalnej i estetycznej, pielęgnację terenów zielonych czy świadczenie usług budowlanych. Bardzo ciekawym przedsięwzięciem było niewątpliwie powstanie ośrodka jazdy konnej nakierowanego na pracę z dziećmi i młodzieżą oraz osobami niepełnosprawnymi. W przypadku działań służących rozwojowi działalności gospodarczej wymienić można rozbudowę i przebudowę salonu zdrowia i urody, rozbudowę obiektu restauracyjnego w celu stworzenia miejsc noclegowych, utworzenie dziennego domu aktywnego seniora, myjnię bezdotykową oraz mobilny warsztat samochodowy. Przedstawiciele LGD zgodnie potwierdzają, że działania tego rodzaju powinny być kontynuowane w przyszłości.

LGD kładzie duży nacisk na projekty turystyczne, co znajduje uwzględnienie w kryteriach oceny wniosków. W ramach środków pozyskanych z LGD zrealizowano między innymi projekt z zakresu podjęcia działalności rekreacyjnej nad zalewem Nakło Chechło poprzez unowocześnienie bazy noclegowej. Przede wszystkim warto wymienić jednak mobilną bazę sportów wodnych w Mierzęcicach. Jej działalność związana jest z organizacją kompleksowych wyjazdów wypoczynkowych, organizacją zakwaterowania, wyżywienia, szkoleń windsurfingowych / kitesurfingowych oraz innych dodatkowych atrakcji. Powstała dzięki środkom LGD firma zajmuje się pełną organizacją, przygotowaniem oraz realizacją aktywnych wyjazdów wypoczynkowych dla dzieci i młodzieży, dla studentów, dla dorosłych i seniorów. Mimo tych sukcesów, w opinii przedstawicieli LGD projekty turystyczne „rodzą się jednak z bólem”. Przeszkodą w ostatnim czasie była przede wszystkim pandemia, która

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

sprawiła, że beneficjenci uznali, iż czasy są niepewne, a ewentualne obostrzenia mogą generować tylko koszty, a nie będą dawać szansy na przychody. Istnieje jednak nadzieja, że działania turystyczne w najbliższej przyszłości będą się rozwijać, zwłaszcza że przedstawiciele LGD potwierdzają, że w turystyce weekendowej i agroturystyce tkwi gigantyczny potencjał.

Spośród działań służących zachowaniu dziedzictwa lokalnego wymienić można remont konserwatorski elewacji kościoła św. Jakuba Apostoła, w Sączowie, prace w kościele św. Wawrzyńca w Bobrownikach, ale też stworzenie skansenu kowalskiego w Woźnikach. Funkcje promocyjną, ale i integracyjną pełniły finansowane z środków LGD wydarzenia, w tym między innymi muzyczne cztery pory roku z Pałacem Kawalera organizowane przez GOK w Świerklańcu czy obchody 750-lecia Woźnik.

W przypadku działań infrastrukturalnych realizacja także idzie bardzo dobrze i nie ma obaw co do realizacji wskaźników. W przypadku projektów z infrastruktury budynków pełniących ważne funkcje publiczne wymienić można przedsięwzięcia służące przebudowie budynku ochotniczej straży pożarnej w Leśniakach, modernizację klatki schodowej i pomieszczeń w Bibliotece Publicznej w Bobrownikach oraz remont Biblioteki Publicznej w Siemioni. Jeśli natomiast chodzi o infrastrukturę sportowo-rekreacyjną środki przeznaczone między innymi na zagospodarowanie placu rekreacyjnego w Twardowicach i Myszkowicach, budowę boiska wielofunkcyjnego w Pyrzowicach, budowę i doposażenie placów zabaw i siłowni plenerowych na terenie gminy Mierzęcice, budowę miejsc do wypoczynku w sołectwie Mierzęcice.

Z pozytywnych aspektów warto podkreślić, że działalność LGD wpłynęła na rozwój kapitału społecznego. Dało się zaobserwować wzrost aktywności nowych osób, a dodatkowo zwraca uwagę fakt, iż prowadzone działania miały charakter międzypokoleniowy i przedsiębiorczy. Młodzi ludzie są coraz bardziej chętni do działania, w tym między innymi większa ilość osób angażuje się w ochotniczych strażach pożarnych. Niezbędne jest jednak dalsze wspieranie liderów, gdyż na obszarze LGD brak osób aktywizujących środowiska, a ogólna aktywność mieszkańców wyraźnie spada.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

W realizacji działań pewne problemy stwarzało kryterium innowacyjności. W trakcie spotkań refleksyjnych zwrócono w tym aspekcie uwagę, że Rada nie ma kompetencji do tego, żeby orzekać na temat innowacyjności danego wniosku i musi w rezultacie posługiwać się informacjami zawartymi w samym wniosku, zaś te są pisane w taki sposób, aby uzyskać maksymalną liczbę punktów. Ocena innowacyjności jest w konsekwencji bardzo trudna, ale mimo wszystko daje szansę na realizowanie kreatywnych przedsięwzięć. Warto w tym aspekcie podkreślić, że LGD „Brynica to nie granica” udało się zrealizować kilka ciekawych projektów o innowacyjnym charakterze, w tym między innymi: dwa inkubatory przetwórstwa lokalnego, skansen kowalstwa, renowacja wnętrza zabytkowego kościoła, dzienny dom aktywnego seniora, Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej oraz tężnię solankową.

Przedstawiciele LGD stwierdzili, że dopracowane kryterium innowacyjności powinno w dalszym ciągu odgrywać istotną rolę przy wybieraniu operacji.

Generalnie należy stwierdzić, że Lokalna Strategia Rozwoju odpowiada na potrzeby mieszkańców, a wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia zamierzonych celów. Warto przyrzeć się też jak przebiegał postęp finansowy. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	SUMA
Wybrane operacje	0	3 614 243,77	754 309,80	1 483 350,00	2 105 122,00	0,00	7 957 025,6
Podpisane umowy	0	3 327 843,77	477 521,75	1 673 311,05	399 993,00	1 821 994,00	5 878 669,57
Rozliczone operacje	0	0	1 461 846,87	1 919 956,18	1 487 360,95	754 393,00	4 869 164,00

Tabela 33. Finansowy postęp w realizacji LSR.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Realizacja finansowa przebiegła zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą. Przedstawione dane pokazują znaczący wzrost wartości w kolejnych latach. Na koniec 2020 roku, łączna wartość operacji wybranych, mieszczących się w limicie środków to 2 105 122,00 zł, podpisanych umów 399 993,00 zł, a rozliczonych operacji 1 487 360,95 zł. W 2021 roku wskaźniki dotyczące podpisanych umów znacznie wrosły. W konsekwencji aktualna suma wybranych operacji wynosi 7 957 025,6 zł podpisanych umów 5 878 669,57 zł, a rozliczonych operacji 4 869 164 zł.

Podsumowując nie ma większych obaw co do realizacji zamierzonych celów w analizowanym okresie. Sama Lokalna Strategia Rozwoju, według przedstawicieli LGD, jest dobrym wskaźnikiem tego, co powinno być realizowane w kolejnym okresie. W ostatnim czasie można zaobserwować jednak pewien spadek zainteresowania i zaangażowania członków LGD „Brynica to nie granica” i warto poszukać pewnych rozwiązań, które wzmogłyby aktywność w planowaniu i realizowaniu działań. Jest to o tyle istotne, że obszar ma bardzo duży potencjał, na przestrzeni ostatnich lat udało się osiągnąć dobre wyniki i wiele pozytywnych rzeczy można w ramach LGD jeszcze wykonać.

5.3. Projekty współpracy

„Stwórzmy Razem Markę Lokalną” to pierwszy projekt współpracy, jaki został zrealizowany przez LGD „Brynica to nie granica” w analizowanym okresie. Do podstawowych celów należało wykreowanie unikalnej marki produktów i usług opartych na tradycjach kulturowych i regionalnych mieszkańców obszaru, a także promocja marki lokalnej regionu poprzez aktywizację mieszkańców oraz wydanie materiałów informacyjnych i gadżetów. Projekt opracowany został przez pracowników Biura LGD „Brynica to nie granica” oraz „Leśna Kraina Górnego Śląska”, a terminem realizacji była wiosna i lato 2018 roku. W jego ramach przeprowadzono konkurs na logo projektu oraz konkurs „Pomysł na produkt lokalny”, w którym wyłoniono 29 laureatów w trzech kategoriach: produkt spożywczy, dziedzictwo kulturowe i sztuka/rękodzieło/rzemiosło. Laureaci uczestniczyli w szkoleniu „Kreowanie i promocja produktu lokalnego” i odbyli wizytę studyjną do Sandomierza, gdzie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

zdobytą wiedzę skonfrontowali z praktyką. Wśród przeprowadzonych działań wskazać należy też organizację czterech imprez markowych w Koszęcinie, Ciasnej, Siewierzu oraz Tworogu pod nazwą „Festiwal Produktów Lokalnych”, w trakcie których rozdawano gadzety promocyjne, zaś laureaci mieli okazję zaprezentować swoje produkty i usługi. Dodatkowo wydano dwie publikacje („Folder produktów i usług lokalnych” oraz „Mapa szlaku produktów i usług lokalnych”). Przedstawiciele obu LGD odpowiedzialnych za projekt podkreślają, że pozytywnym efektem działań jest współpraca pomiędzy uczestnikami. Wymieniają się oni informacjami, wzajemnie zapraszają na inne imprezy w swoim otoczeniu, spotykają, rozmawiają, prowadzą sprzedaż swoich produktów.

Powodzenie pierwszego projektu współpracy skutkowało przygotowaniem kolejnego. 25 lutego 2021 roku LGD „Brynica to nie granica”, „Leśna Kraina Górnego Śląska”, uzupełnione tym razem o LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice podpisały umowę o realizację operacji „Marka Lokalna na bis”. W ramach projektu przygotowano szereg działań związanych z promocją produktów lokalnych występujących na obszarze partnerskich LGD: konkurs „Marka Lokalna” (trwał od 22.03 do 14.05.2021), uroczystą Galę w Zbrostawicach 17 czerwca 2021 w czasie której wręczono laureatom statuetki i certyfikaty „Marki Lokalnej”, szkolenia dla laureatów konkursu (14-15 lipca 2021 oraz 21-22 września 2021). Istotnym elementem było stworzenie Centrum Marki Lokalnej w Miasteczku Śląskim. Należy też dodać, że w dniach 11-15 sierpnia 2021 roku w Zakopanem odbyły się Europejskie Targi Produktów Regionalnych, w których uczestniczyły grupy LGD i promowały produkty wraz z laureatami konkursu. Warte podkreślenia jest w rezultacie zaangażowanie samych beneficjentów w projekty współpracy. Całkowita wartość operacji wyniosła 1 056 985,00 zł.

Wspólnie ze Stowarzyszeniem LGD „Leśna Kraina Górnego Śląska” zrealizowano także projekt przygotowawczy pn.: „Opracowanie koncepcji sieci tras rowerowych. Projekt zakłada, wykorzystując walory przyrodnicze, kulturowe, a także atrakcje turystyczne obszaru partnerskich LGD, wskazanie głównych szlaków tras rowerowych, co powinno stać się podstawą do spójnego rozwoju turystyki rowerowej. Propozycje przebiegu szlaków poddane były konsultacjom społeczności lokalnej, podczas dwóch spotkań, w których uczestniczyli

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

przedstawiciele władz lokalnych, przedstawiciele LGD, przedstawiciele lokalnych środowisk rowerowych, a także pasjonaci jazdy na rowerze.

Kolejnym etapem realizującym założenia powyższego projektu przygotowawczego było złożenie wniosku na projekt współpracy pn. „Turystyka Rowerowa Atrakcyjnym Sposobem Aktywności”. Projekt realizowany będzie przez pięć LGD: „Brynica to nie granica”, „Leśna Kraina Górnego śląska”, „Zielony Wierchołek Śląska”, „Razem na wyżyny” oraz „Bractwo Kuźnic”. Projekt zakłada Oznakowanie, a także wytyczenie szlaków rowerowych, stworzenie miejsc odpoczynku rowerzystów, a także działania związane z promocją i propagowaniem rozwoju turystyki rowerowej, w tym organizację rajdów rowerowych.

5.4. Działalność Biura LGD

Biuro LGD „Brynica to nie granica” ma swoją siedzibę w gminie Ożarówice. Aktualnie zatrudnione są tam cztery osoby (dyrektor biura, specjalista ds. projektów, specjalista ds. promocji, pracownik administracyjno-biurowy). Prace Biura regulowane są regulaminem Biura Lokalnej Grupy Działania, opisem stanowisk pracy Biura LGD, opisem warunków technicznych i lokalowych oraz procedurą naboru pracowników na wolne stanowiska pracy w Biurze LGD. Pracownicy Biura LGD dysponują doświadczeniem w zakresie realizacji i aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Działalność LGD jest bardzo zróżnicowana i wymagająca dużego zaangażowania. Przedstawiciele Stowarzyszenia stwierdzają, że w pewnym sensie są wsparciem dla samorządów, ale jednocześnie inicjatorem działań, w tym wpływają między innymi na pobudzanie kapitału społecznego. Pracownicy Biura LGD realizują zadania nierzadko wykraczające poza zakres obowiązków. Warto przykładowo podkreślić, że w trakcie pandemii dużo pracy włożono we wspieranie beneficjentów, którzy byli w trakcie realizacji operacji lub zaczynali ich realizację. Było to o tyle istotne, że w tym czasie dynamicznie zmieniały się przepisy i dostosowywano je do bieżącej sytuacji. LGD „Brynica to nie granica” stała się niejako partnerem dla przedsiębiorców w tych trudnych czasach.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Istotną kwestią w działalności Stowarzyszenia są szkolenia. W latach 2016-2021 odpowiednie działania w tym zakresie przeprowadzono zarówno dla pracowników Biura LGD, jak i dla członków organów LGD oraz potencjalnych wnioskodawców.

Dotyczyły one rozmaitych kwestii dotyczących wdrażania LSR, w tym między innymi zasad wypełniania dokumentacji aplikacyjnej, metodyki oceny i wyboru operacji czy ewaluacji i monitoringu LSR. Oprócz tego odbywały się także szkolenia z zakresu ochrony danych osobowych czy szkolenia BHP. Należy podkreślić, że działań szkoleniowych, w porównaniu z innymi lokalnymi grupami działaniami, było stosunkowo niewiele i dotyczy to zwłaszcza szkoleń dla członków organów LGD. Szczegółowy wykaz zamieszczono w poniższych tabelach.

Data szkolenia	Temat szkolenia	Liczba przeszkolonych pracowników LGD
27.06.2016	Szkolenie z zakresu ochrony danych osobowych	4
15.06.2016	Zarządzanie procesem wdrażania lokalnych strategii rozwoju, funkcjonowaniem lokalnej grupy działania z uwzględnieniem roli i zadań poszczególnych organów LGD	4
30.09.2016	Szkolenie dotyczące zasad wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020”	4
12.9.2017	Szkolenie z zakresu kadr- przeznaczone dla Dyrektora Biura	1
25-31.10.2017	Szkolenie BHP dla osób kierujących pracownikami- przeznaczone dla Dyrektora Biura	1
6.11.2017	Szkolenie z zakresu płac- przeznaczone dla Dyrektora Biura	1
16.11.2017	Szkolenie z zakresu promocji stowarzyszenia- przeznaczone dla specjalisty/ ów ds. promocji	1
7.06.2019	Wdrażanie LSR - postępy w realizacji, stan prawny, badanie wyników, prognozy na przyszłość	3
14.11.2019	Metodyka oceny i wyboru operacji do dofinansowania przez LGD w ramach LSR	3
19.11.2020	Metodyka oceny i wyboru operacji przez LGD w ramach LSR	3
10.12.2019	Ewaluacja i monitoring LSR LGD "Brynica to nie granica"	3
28.01.2021	Odpowiedzialność członków zarządu i rad programowych lokalnych	1

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

	grup działania	
24.3.2021	Zasady przetwarzania danych osobowych w świetle RODO i przepisów prawa krajowego w organizacjach pozarządowych	3
3.11.2021	Metodyka oceny i wyboru operacji przez LGD w ramach LSR	4

Tabela 4. Szkolenia pracowników LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.12.2021

Data szkolenia	Temat szkolenia	Liczba przeszkolonych pracowników LGD
16.6.2016	Zarządzanie procesem wdrażania lokalnych strategii rozwoju, funkcjonowaniem lokalnej grupy działania z uwzględnieniem roli i zadań poszczególnych organów LGD	14
28.6.2016	Szkolenie z zakresu ochrony danych osobowych	14
29.9.2016	Metodyka pracy Rady w zakresie zgodności operacji i ich oceny według lokalnych kryteriów w ramach działania "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020" oraz sposób sporządzania i wypełniania dokumentacji związanej z oceną i wyborem wniosków	14
7.6.2018	Wdrażanie LSR - postępy w realizacji, stan prawny, badanie wyników, prognozy na przyszłość	14
14.11.2019	Metodyka oceny i wyboru operacji do dofinansowania przez LGD w ramach LSR	13
10.12.2019	Ewalucja i monitoring LSR LGD "Brynica to nie granica"	12
19.11.2020	Metodyka oceny i wyboru operacji przez LGD w ramach LSR	11

Tabela 5. Szkolenia członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.12.2021.

Ważną kwestią wymagającą analizy jest realizacja planu komunikacji. Celem prowadzenia działań komunikacyjnych jest zapewnienie jak najszerszego udziału społeczności lokalnej we wdrażaniu LSR i stworzenia warunków uczestnictwa każdej osobie. Efektywne i pełne zaangażowanie lokalnej społeczności we wdrażanie LSR wymaga zapewnienia dostosowanej do potrzeb komunikacji i temu celowi służy właśnie plan komunikacji. Działania komunikacyjne przeprowadzane w ostatnich latach umieszczono przedstawiono w poniższej tabeli.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Działania komunikacyjne	Środki przekazu	Wskaźnik 2018	Wskaźnik 2019	Wskaźnik 2020	Wskaźnik 2021
Informacje o ogłaszanych konkursach	- serwis internetowy LGD	13	2	11	-
	- materiały promocyjne i informacyjne	9	4	5	-
	- działania animacyjno-doradcze	103	38	47	-
	- narzędzia bezpośredniej współpracy z beneficjentami, informacje mailowe, korespondencja pocztowa	1	1	5	-
Informacje na temat stanu realizacji LSR	- artykuły w prasie lokalnej (w tym biuletynie LGD)	1	2	1	2
	- wypowiedzi dla mediów, patronaty medialne	2	1	0	1
	- serwis internetowy LGD	1	1	1	1
	- spotkania informacyjne, szkolenia	7	7	0	7
	- informacja przekazywana na festynach, wyjazdach studyjnych i wydarzeniach promocyjnych (targi, imprezy itp.)	2	1	0	3
	- opracowanie i druk kalendarzy	1	1	1	1
	- materiały informacyjne	2	1	1	1
	- materiały promocyjne	1	1	1	1
Badanie satysfakcji wnioskodawców	- informacje podsumowujące, raporty, analizy na podstawie ankiety internetowej i zebranych na bieżąco informacji	-	-	-	-
Warsztaty refleksyjne (badanie satysfakcji wnioskodawców)	- informacje podsumowujące, raporty, analizy na podstawie ankiet i zebranych na bieżąco informacji	4	4	1	1

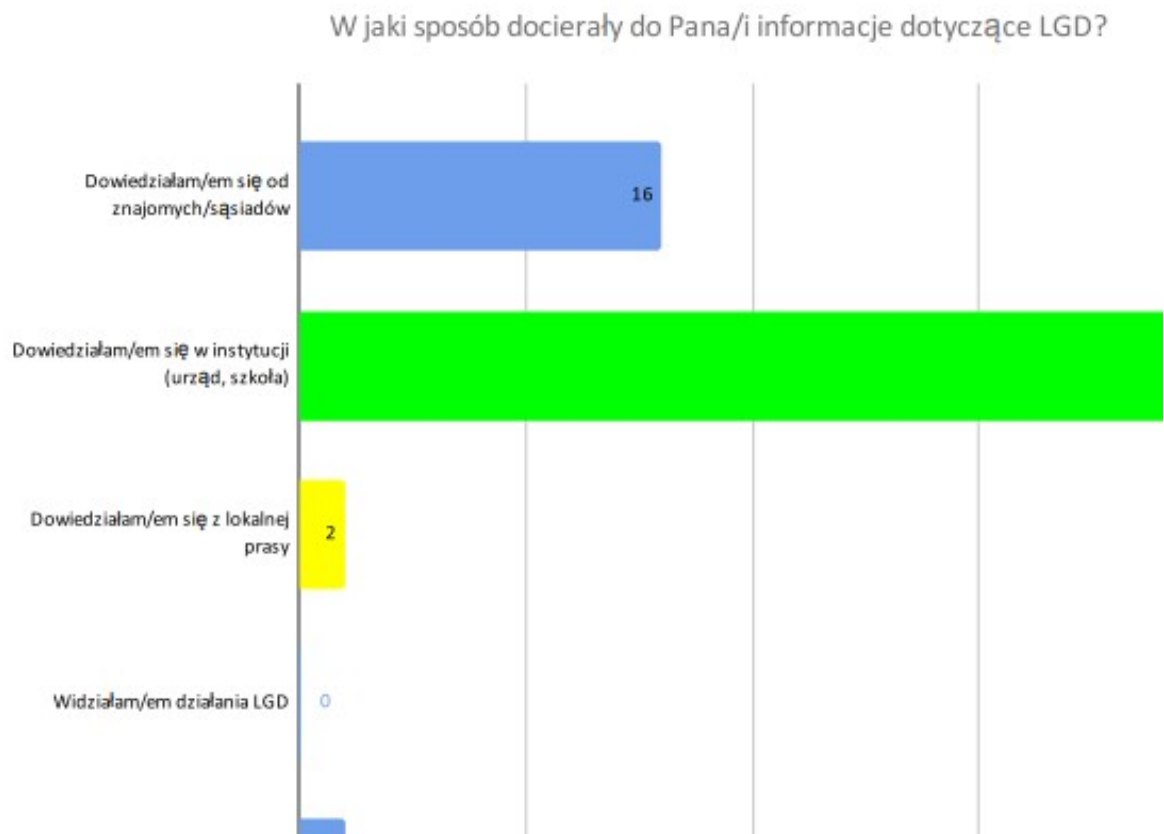
Tabela 6. Realizacja wskaźników planu komunikacji przez LGD „Brynica to nie granica”.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Działania komunikacyjne LGD są skuteczne, czego wskaźnikiem jest ilość chętnych osób do składania wniosków oraz sama liczba składanych wniosków, która w każdym naborze przekracza liczbę wybranych do dofinansowania operacji. Stosowano w działaniach rozmaite środki przekazu, w tym przede wszystkim serwis internetowy LGD, artykuły w prasie, spotkania informacyjne, ale też i materiały promocyjne i informacyjne oraz narzędzia bezpośredniej współpracy z beneficjentami.

Nawiązując do planu komunikacyjnego, warto sprawdzić opinie samych mieszkańców gmin obszaru LGD na temat tego, czy komunikacja była efektywna. W przygotowanej dla nich ankiecie zadano pytanie o rozpoznawalność LGD „Brynica to nie granica”. Spośród 91 badanych mieszkańców, 76 wybrało odpowiedź twierdzącą, a jedynie 15 stwierdziło, że nigdy nie słyszało o LGD, co należy uznać za bardzo dobry wynik. Osobom, które wskazały, iż słyszały o „Brynica to nie granica” zadano kolejne pytanie dotyczące tego, w jaki sposób dotarły do informacji o LGD. Szczegóły zaprezentowano na poniższym wykresie.

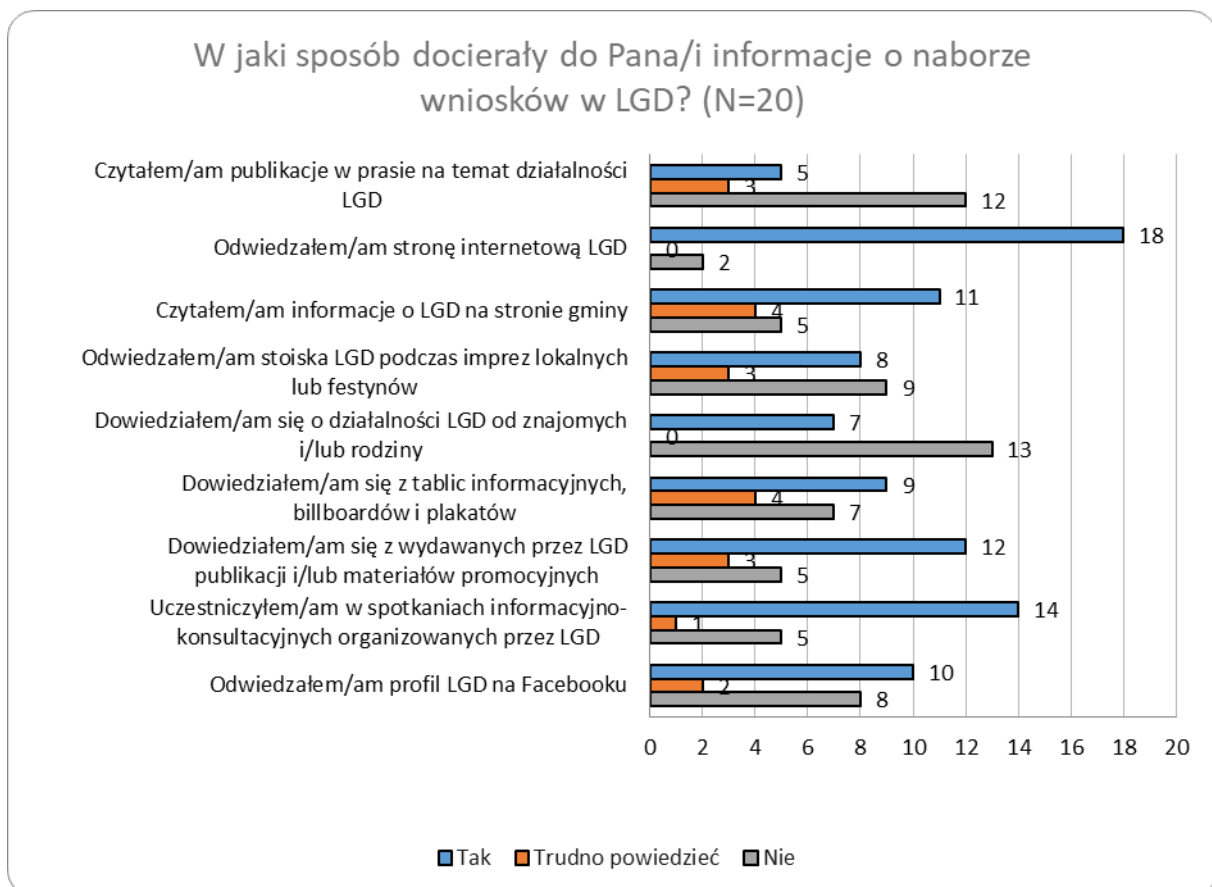

Wykres 2. Metody docierania informacji o LGD „Brynica to nie granica” do mieszkańców obszaru.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Najwięcej mieszkańców gmin obszaru LGD biorących udział w badaniu wskazało iż informacje o LGD pozyskało w instytucjach typu urząd czy szkoła (48), a sporo osób stwierdziło, iż źródłem informacji byli znajomi i sąsiedzi (16). Po dwóch respondentów uznało, że kluczowe było uczestnictwo w działaniach LGD oraz informacje zaczerpnięte z lokalnej prasy. Nikt nie stwierdził, że dotarł do informacji widząc efekty działań LGD. W kontekście działań komunikacyjnych, warto również sprawdzić, w jaki sposób docierały do potencjalnych beneficjentów informacje o naborze wniosków w LGD.

Wykres 3. Metody docierania informacji o naborach w LGD „Brynica to nie granica” do potencjalnych beneficjentów.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Ankietowani potencjalni beneficjenci potwierdzają powszechną opinię, że sieć internetowa to aktualnie najlepszy kanał komunikacyjny. Aż 18 spośród 20 respondentów wskazało, iż to strona internetowa LGD stanowiła źródło informacji o naborze. Na drugim miejscu znalazło się uczestnictwo w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD z 14 pozytywnymi głosami. Dużą rolę odgrywały też informacje o LGD na stronie gminy i profil LGD na Facebooku (odpowiednio 11 i 10 wskazań). 12 ankietowanych stwierdziła, iż o naborze wniosków w LGD zaczerpnęła informacji z publikacji i/lub materiałów promocyjnych, 9 za kluczowe uznało informacje zamieszczone na tablicach, billboardach i plakatach, 8 respondentów wskazało odwiedzanie stoisk w czasie imprez lokalnych/festynów, a 7 „marketing szeptany”. Najstąbiej wypadły publikacje w prasie na temat działalności LGD (5 wskazań).

Istotne jest także sprawdzenie, jak badani beneficjenci oceniają to, czy LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.

Wykres 4. Ocena beneficjentów na temat stopnia informowania przez LGD o możliwości pozyskania środków.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Ankietowani beneficjenci bardzo pozytywnie oceniają działalność Biura LGD w aspekcie informowania o możliwości pozyskania środków. 17 spośród 20 badanych wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak”, a 3 „raczej tak”. Żaden z respondentów nie wyraził w tej kwestii krytycznej opinii. Jedno z podstawowych zadań LGD zostało więc ocenione bardzo dobrze.

Jedną z najbardziej skutecznych metod komunikacji jest doradztwo. W ramach prowadzonego doradztwa pracownicy udzielali pomocy zarówno przy wykorzystaniu środków pośredniej komunikacji (mail, telefon), jak i bezpośrednio, w biurze. W tym aspekcie należy podkreślić, że pandemia Covid-19 utrudniła działania, ale z drugiej strony dane pokazują, iż wskaźniki radykalnie nie spadły. Liczba udzielonych porad w 2021 i 2020 roku była nawet wyższa (odpowiednio 113 i 117) niż w roku 2019 (89). Należy jednak zauważyć, że sama jakość składanych wniosków była w tym okresie słabsza z uwagi na utrudniony kontakt bezpośredni.

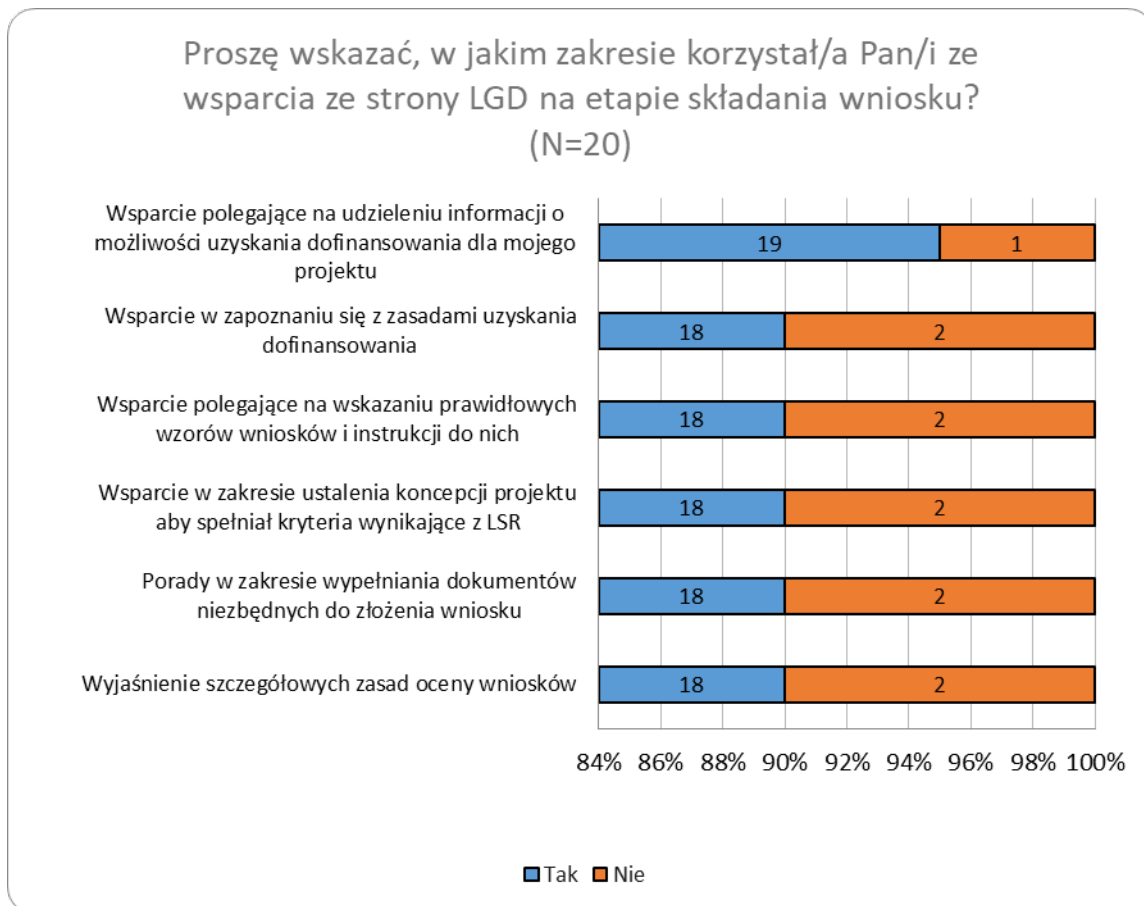
	Dane					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa	77	94	103	38	47	44
podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa i które złożyły wniosek o przyznanie pomocy	16	18	20	10	19	13
podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa i które zawarły umowy o przyznanie pomocy	11	8	11	3	4	12
osoby fizyczne	54	87	94	32	39	39
Instytucje	20	4	8	6	8	5
SUMA	177	210	231	89	117	113

Tabela 7. Porady udzielone przez Biuro LGD „Brynica to nie granica”.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Postanowiono sprawdzić opinie beneficjentów na temat doradztwa. Niemal wszyscy ankietowani skorzystali z szerokiego zakresu wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku. 19 spośród 20 respondentów sięgnęło po wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania do ich projektu. Natomiast po 18 ankietowanych skorzystało ze wsparcia polegającego na zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania, wskazaniu prawidłowych wniosków i instrukcji do nich, wsparcia w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR, porad w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku oraz z wyjaśnień dotyczących szczegółowych zasad oceny wniosków. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.

Wykres 5. Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosku.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Samo doradztwo ocenione zostało przez badanych beneficjentów bardzo pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak i etapu realizacji oraz rozliczania operacji. Wysokie oceny dotyczyły zakresu udzielonych porad, ich przydatności, a także przede wszystkim przygotowania merytorycznego doradców. Warto podkreślić, że żaden z 20 badanych respondentów nie zaznaczył odpowiedzi 'zdecydowanie się nie zgadzam'. Czy „raczej się nie zgadzam”. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

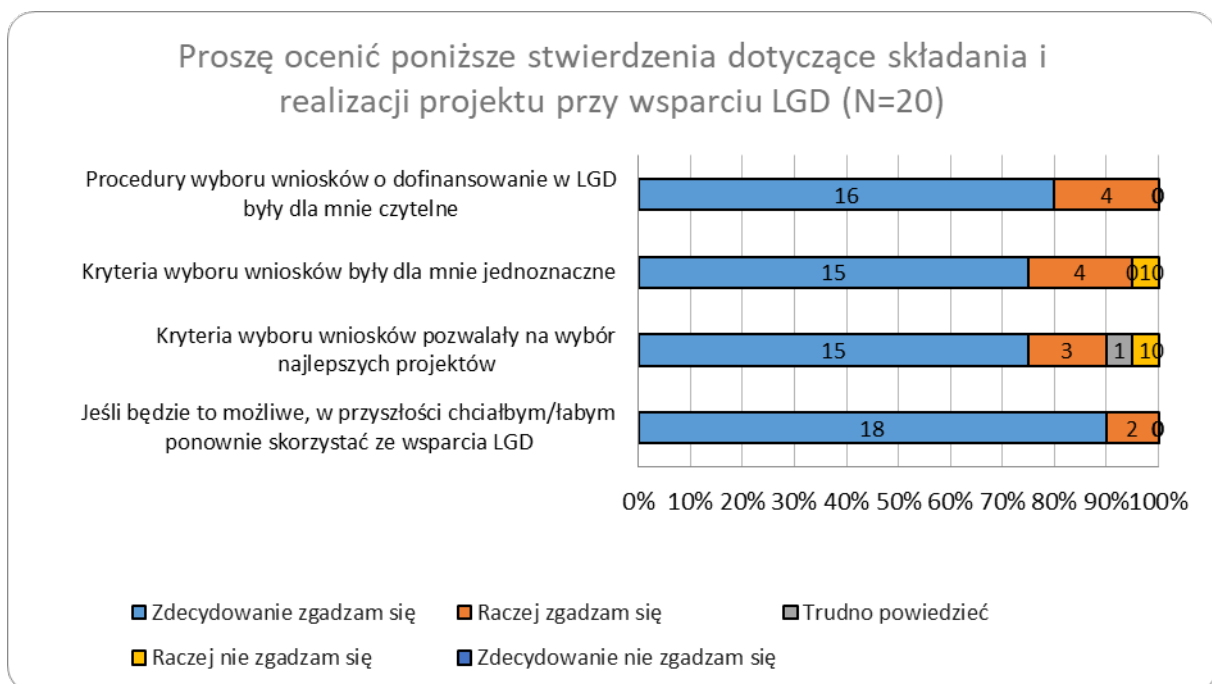
Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji								
		Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie	N
Etap składania wniosku	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	16	4	0	0	0	0	20
	Udzielone porady były przydatne	18	2	0	0	0	0	20
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	17	3	0	0	0	0	20
Etap realizacji operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	16	4	0	0	0	0	20
	Udzielone porady były przydatne	16	4	0	0	0	0	20
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	18	2	0	0	0	0	20
Etap rozliczania operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	15	2	1	0	0	2	20
	Udzielone porady były przydatne	14	3	1	0	0	2	20
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	15	2	1	0	0	2	20

Tabela 8. Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Ankietowani beneficjenci zostali poproszeni o ocenę poszczególnych elementów procesu składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD. Wyniki okazały się pozytywne. Wszyscy respondenci zgodzili się ze stwierdzeniem, że procedury wyboru wniosków o dofinansowanie były czytelne. Tylko jeden ankietowany nie zgodził się natomiast ze stwierdzeniami, że kryteria wyboru wniosków jednoznaczne i pozwalały na wybór najlepszych projektów. O tym jak dobrze oceniana jest potrzeba funkcjonowania i sama działalność LGD najlepiej świadczy fakt, iż żaden z badanych beneficjentów nie wykluczył zabiegania o ponowne wsparcie ze strony LGD w przyszłości (gdyby pojawiła się taka możliwość), a aż 18 z 20 ankietowanych wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak” w tym temacie. Szczegóły ocen poszczególnych stwierdzeń dotyczących procesu składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD zaprezentowano na poniższym wykresie.

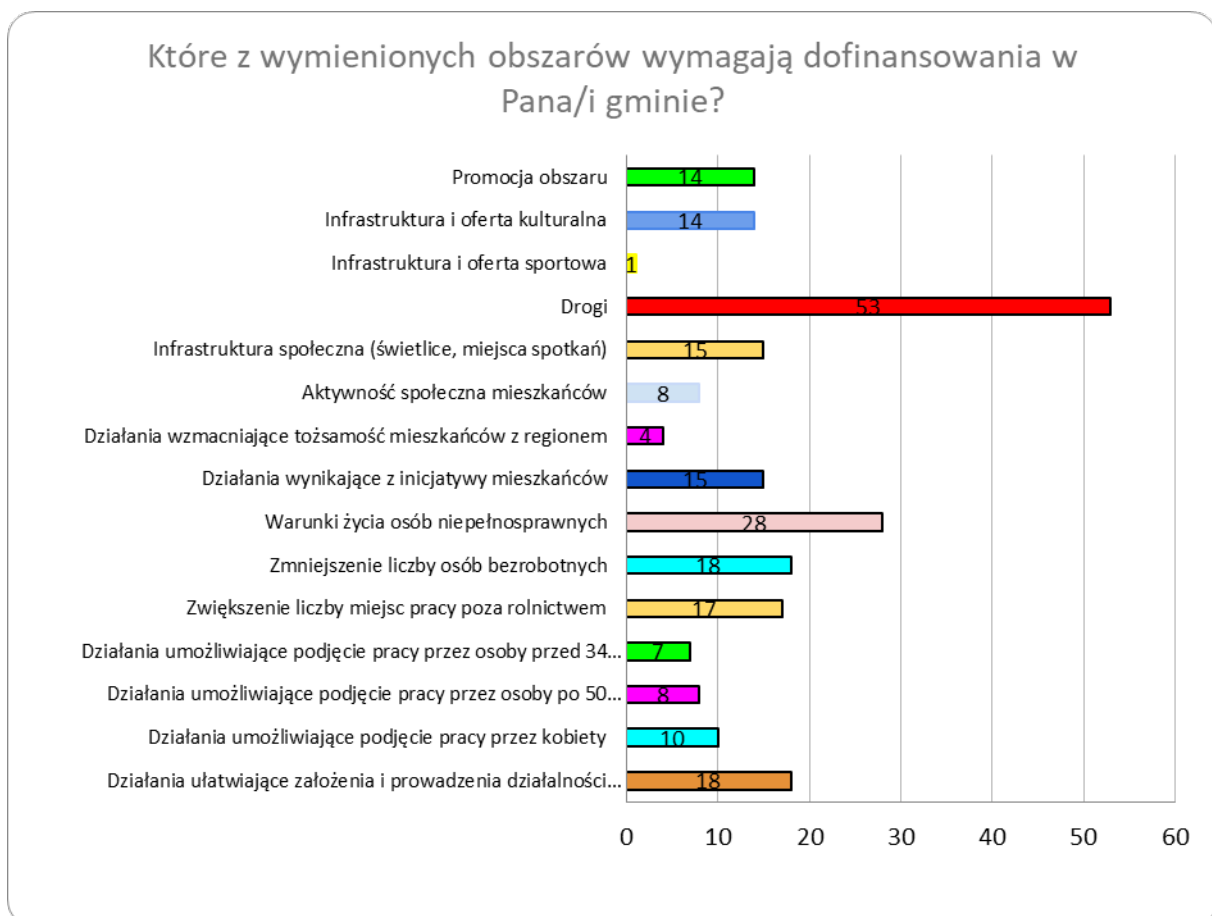
Wykres 6. Ocena stwierdzeń dotyczących składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD „Brynica to nie granica”.

Na zakończenie warto zwrócić uwagę na opinie mieszkańców w kontekście obszarów, jakie wymagają dofinansowania w gminach LGD. Na pierwszym miejscu zdecydowanie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

znalazły się drogi, które wskazało 53 ankietowanych. Na drugim miejscu, z 28 głosami, znalazły się działania związane z poprawą warunków życia niepełnosprawnych. Za istotne uznane zostały też działania służące zmniejszeniu liczby bezrobotnych oraz działania ułatwiające założenie i prowadzenie działalności gospodarczej, które wskazało po 18 mieszkańców. W dalszej kolejności wskazano konieczność zwiększenia liczby miejsc pracy poza rolnictwem (17) oraz działania wynikające z inicjatywy mieszkańców i infrastrukturę społeczną (po 15), a także operacje związane z promocją obszaru oraz infrastrukturą i ofertą kulturalną (po 14). 10 osób wskazało działania umożliwiające podjęcie pracy przez kobiety. Pozostałe obszary zostały wskazane przez mniej niż 10 ankietowanych mieszkańców. Szczegóły na ten temat zawiera poniższy wykres.

Wykres 7. Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR

Analiza diagnozy obszaru i ankiety złożone w trakcie tworzenia i konsultowania LSR pozwoliły na ustalenie czterech celów ogólnych: 1. poprawa jakości infrastruktury technicznej, transportowej, społecznej i publicznej, 2. wsparcie inkluzji społecznej i rozwoju gospodarczego, 3. wzmocnienie kapitału społecznego w kształtowaniu i rozwoju obszaru LGD, 4. upowszechnienia wiedzy o obszarze LGD.

Analiza wskaźników pokazuje, że „Brynica to nie granica” jest na dobrej drodze, by zrealizować wszystkie zaplanowane przedsięwzięcia. Już teraz można stwierdzić, że realizacja LSR przyczyniła się do wzrostu postaw przedsiębiorczych na obszarze działania. Innym efektem była znaczna poprawa infrastruktury, rozwój kapitału społecznego i tym samym wzrost aktywności mieszkańców. LGD realizowała też z sukcesem projekty turystyczne, choć w tym przypadku pewną przeszkodą okazała się pandemia.

6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

Kapitałem społecznym nazwiemy formalne i nieformalne powiązania między jednostkami, społeczne związki oraz normy wzajemności i zaufania. Liczne przykłady dowodzą, że brak zaufania skutkuje tym, że ludzie przestają wierzyć w sens działania zespołowego czy też stają się aspołeczni. Można więc stwierdzić, że kapitał społeczny odgrywa kluczowe znaczenia w funkcjonowaniu społeczności. O jego znaczeniu doskonale zdawano sobie sprawę w LGD „Brynica to nie granica” przygotowując Lokalną Strategię Rozwoju. Dowodem tego fakt, iż trzeci cel ogólny dotyczył *stricto* działań służących wzmocnienie kapitału społecznego w kształtowaniu i rozwoju obszaru LGD. Uznano, iż

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

istotnym elementem podnoszącym atrakcyjność obszaru LGD jest uczestnictwo lokalnej społeczności w kształtowaniu obszaru i tym samym budowanie trwałego, silnego i świadomego kapitału społecznego.

W ramach działań z trzeciego celu przeprowadzono przedsięwzięcia służące promocji lokalnych producentów i produktów, operacje w zakresie promocji walorów przyrodniczych i kulturalnych obszaru LGD oraz inicjatywy ukierunkowane na wsparcie aktywności społeczności. Zrealizowano także projekt współpracy. W konsekwencji można mówić o wpływie „Brynica to nie granica” na rozwój kapitału społecznego. Jednym z tego przejawów jest fakt, iż da się zaobserwować wzrost aktywności nowych osób, a dodatkowo zwraca uwagę to, że prowadzone działania miały charakter międzypokoleniowy i przedsiębiorczy. Wzrosło również zaangażowanie młodych ludzi, w tym np. w modernizowanych przez LGD ochotniczych strażach pożarnych.

Nie ulega wątpliwości, że dalsze działania związane z kapitałem społecznym są konieczne, w tym warto poświęcić uwagę wspieraniu liderów, gdyż na obszarze LGD widoczny jest brak osób aktywizujących środowiska.

6.3. Przedsiębiorczość

Działania służące pobudzeniu przedsiębiorczości stanowiły bardzo istotny element działania „Brynica to nie granica” w analizowanym okresie. Poświęcono mu drugi cel ogólny dotyczący wsparcia inkluzji społecznej i rozwoju gospodarczego. Jego osiągnięcie miało w zamierzeniu prowadzić do wzrostu atrakcyjności obszaru i jego konkurencyjności gospodarczej.

Można mówić o całkiem dużym sukcesie w tym aspekcie. W ostatnich latach dało się zaobserwować znaczny spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych, wzrost osób prowadzących działalność gospodarczą i większą liczbę podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON. „Brynica to nie granica” pewien wpływ na te pozytywne zmiany

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

niewątpliwie posiadała. Przedsięwzięcia z podejmowania działalności gospodarczej cieszyły się bardzo dużym powodzeniem. Dzięki operacjom LGD „Brynica to nie granica” powstało wiele miejsc pracy. Wśród wybranych wniosków odnaleźć można szereg interesujących, w tym nakierowanych na turystykę, ale też związanych z drobną wytwórczością i rzemiosłem, którym z innych źródeł trudno byłoby pozyskać dofinansowanie.

6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

LGD kładzie duży nacisk na projekty turystyczne, co znalazło uwzględnienie w kryteriach. Udało się więc między innymi szereg interesujących operacji, w tym projekt dotyczący podjęcia działalności rekreacyjnej nad zalewem Nakło Chechło poprzez unowocześnienie bazy noclegowej oraz mobilną bazę sportów wodnych. Mimo udanych przedsięwzięć, przedstawiciele LGD zwracali uwagę na problemy, jakie związane były z ich realizacją. Wpływ na nie miała głównie pandemia, która skutecznie wystraszyła beneficjentów. Istnieje jednak nadzieja, że działania turystyczne w najbliższej przyszłości będą się rozwijać, zwłaszcza że przedstawiciele LGD potwierdzają, że w turystyce weekendowej i agroturystyce tkwi gigantyczny potencjał.

W ramach działań z zakresu dziedzictwa kulturowego również udało się przeprowadzić kilka operacji. Dotyczyły one remontów konserwatorskich zabytkowych obiektów, ale też promowania walorów kulturowych czy wydania publikacji. Istotną rolę odegrały w tym aspekcie zrealizowane projekty współpracy, których podstawowym celem było wykreowanie unikalnej marki produktów i usług opartych na tradycjach kulturowych i regionalnych mieszkańców obszaru

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

6.5. Grupy defaworyzowane

W LSR zidentyfikowano następujące grupy defaworyzowane: osoby bezrobotne, młodych (od 11 do 25 roku życia), osoby starsze (powyżej 50 roku życia), osoby niepełnosprawne. LGD „Brynica to nie granica” starała się poprawić sytuację przedstawicieli grup defaworyzowanych i uwzględniała ich w ramach kryteriów operacji. Docierały więc do nich między innymi projekty z zakresu przedsiębiorczości i niejednokrotnie przynależność do grupy sprawiała, że udało się uzyskać odpowiednią liczbę punktów i tym samym „wyprowadzić” konkurencyjne wnioski.

Przedstawiciele LGD stwierdzili, iż w kolejnej strategii niezbędne będzie jednak wprowadzenie zmian w grupach defaworyzowanych. Biorąc pod uwagę zjawisko starzenia się społeczeństwa, niezbędne jest zwrócenie większej uwagi na osoby starsze. Zmianie uległa też sytuacja na rynku pracy, w tym odnotowano duży spadek bezrobocia, a problemem nierzadko okazuje się brak chętnych do objęcia stanowisk. W konsekwencji jednym z proponowanych rozwiązań jest aktywizacja zawodowa dla osób, których sytuacja na rynku pracy jest trudniejsza.

6.6. Innowacyjność

Innowacyjność w analizowanym okresie była jednym z ważniejszych kryteriów wyboru operacji. Została określona jako działanie oryginalne w skali lokalnej. Oznaczało to działania wykorzystujące nie praktykowane dotąd lokalnie rozwiązania technologiczne czy zastosowane materiały, planowane innowacyjne, dotąd nie wdrażane lokalnie procesy społeczne, rozwiązania organizacyjne, innowacyjne metody rozwiązania problemów, rozwiązania wykorzystujące lokalne zasoby i lokalny potencjał.

Kryterium stwarzało szereg problemów. W trakcie spotkań refleksyjnych zwrócono w tym aspekcie uwagę, że Rada nie ma kompetencji do tego, żeby orzekać na temat innowacyjności

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

danego wniosku i musi w rezultacie posługiwać się informacjami zawartymi w samym wniosku, zaś te są pisane w taki sposób, aby uzyskać maksymalną liczbę punktów. Ocena innowacyjności była w konsekwencji bardzo trudna, ale mimo wszystko dawała szansę na realizowanie kreatywnych przedsięwzięć. Warto w tym aspekcie podkreślić, że LGD „Brynica to nie granica” udało się zrealizować kilka ciekawych projektów o innowacyjnym charakterze, w tym między innymi: dwa inkubatory przetwórstwa lokalnego, skansen kowalstwa, renowacja wnętrza zabytkowego kościoła, dzienny dom aktywnego seniora, Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej oraz tężnię solankową.

Przedstawiciele LGD stwierdzili, że dopracowane kryterium innowacyjności powinno w dalszym ciągu odgrywać istotną rolę przy wybieraniu operacji.

6.7. Projekty współpracy

„Brynica to nie granica” ma na koncie dwa zrealizowane projekty współpracy. Pierwszy projekt to „Stwórzmy Razem Markę Lokalną”, którego celem było wykreowanie unikalnej marki produktów i usług opartych na tradycjach kulturowych i regionalnych mieszkańców obszaru, a także promocja marki lokalnej regionu poprzez aktywizację mieszkańców oraz wydanie materiałów informacyjnych i gadżetów. W ramach działań przeprowadzono konkursy, odbyto wizyty studyjne, zorganizowano imprezy oraz wydano publikacje. Powodzenie działania i dobre przyjęcie skutkowało przeprowadzeniem drugiego projektu współpracy „Marka Lokalna na bis”, w ramach którego przeprowadzono podobne działania, a także stworzono Centrum Marki Lokalnej w Miasteczku Śląskim.

Wspólnie ze Stowarzyszeniem LGD „Leśna Kraina Górnego Śląska” zrealizowano także projekt przygotowawczy pn.: „Opracowanie koncepcji sieci tras rowerowych. Projekt zakłada, wykorzystując walory przyrodnicze, kulturowe, a także atrakcje turystyczne obszaru partnerskich LGD, wskazanie głównych szlaków tras rowerowych, co powinno stać się podstawą do spójnego rozwoju turystyki rowerowej. Propozycje przebiegu szlaków poddane

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

były konsultacjom społeczności lokalnej, podczas dwóch spotkań, w których uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych, przedstawiciele LGD, przedstawiciele lokalnych środowisk rowerowych, a także pasjonaci jazdy na rowerze.

Kolejnym etapem realizującym założenia powyższego projektu przygotowawczego było złożenie wniosku na projekt współpracy pn. „Turystyka Rowerowa Atrakcyjnym Sposobem Aktywności”. Projekt realizowany będzie przez pięć LGD: „Brynica to nie granica”, „Leśna Kraina Górnego śląska”, „Zielony Wierzchołek Śląska”, „Razem na wyżyny” oraz „Bractwo Kuźnic”. Projekt zakłada Oznakowanie, a także wytyczenie szlaków rowerowych, stworzenie miejsc odpoczynku rowerzystów, a także działania związane z promocją i propagowaniem rozwoju turystyki rowerowej, w tym organizację rajdów rowerowych.

Projekty współpracy stanowią bardzo dobrą formę współdziałania LGD i wpływają na rozwój umiejętności kooperacji w realizowaniu istotnych celów. Wydaje się niezbędne, aby w przyszłości zwrócić jeszcze większą uwagę na ich realizowanie, a także starać się dobierać do projektów solidnych i sprawdzonych partnerów.

6.8. Ocena funkcjonowania LGD

Realizacja wskaźników wskazuje, że LGD wywiązuje się z nałożonych zadań. Działania animacyjne, informacyjno-promocyjne i doradcze realizowane są przez LGD prawidłowo. Informacje o naborach rozpowszechniane są przy wykorzystaniu różnych kanałów, a najbardziej efektywne okazały się strony internetowe LGD i gmin oraz spotkania informacyjno-konsultacyjne. Doradztwo prowadzone jest przede wszystkim w Biurze LGD i było oceniane przez badanych beneficjentów pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak i etapu realizacji operacji i etapu rozliczania operacji. Warto podkreślić wysokie oceny dotyczące przygotowania merytorycznego doradców LGD. O tym jak dobrze oceniana jest potrzeba funkcjonowania i sama działalność LGD najlepiej świadczy fakt, iż żaden z badanych beneficjentów nie wykluczył zabiegania o ponowne wsparcie ze

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

strony LGD w przyszłości (gdyby pojawiła się taka możliwość), a aż 18 z 20 ankietowanych wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak” w tym temacie.

6.9. Ocena procesu wdrażania

Naborów było dość dużo, w tym zdecydowanie najwięcej w 2018 roku. „Brynica to nie granica” nie mogła narzekać na brak wnioskodawców. Zwraca uwagę duża liczba zgłoszonych wniosków na działania z zakresu podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej. Popularnością cieszyły się także inne przedsięwzięcia, w tym na rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej lub kulturalnej.

Zmian w LSR nie było w analizowanym okresie zbyt wiele i miały głównie charakter porządkujący. Wynikały z konieczności dostosowania się do nowych przepisów prawnych, faktem pozyskania nowych środków i tym samym potrzebą zwiększenia wskaźników, korektami w projektach współpracy i planie komunikacji, doprecyzowaniem kryteriów wyboru czy przesunięciami oszczędności. Część zmian wynikała z sytuacją pandemii COVID-19. Same procedury naboru, wyboru i realizowania projektów były przejrzyste, kryteria wyboru wniosków jednoznaczne i pozwalające na wybór najlepszych projektów.

6.10. Wartość dodana podejścia LEADER

„Brynica to nie granica” reagowała na wskazane w LSR problemy obszaru i tym samym tworzyła odpowiednie warunki do rozwoju. Udało się w konsekwencji zrealizować sporo operacji związanych z przedsiębiorczością, kulturą czy infrastrukturą, a także prowadzono z sukcesem działania informacyjne i szkoleniowe. Dla LGD istotne nie było tylko dążenie do osiągnięcia stanu docelowego, ale też starano się, by prowadzone

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

przedsięwzięcia były atrakcyjne. W tym aspekcie warto zwrócić choćby uwagę na bardzo dobrze przyjęte projekty współpracy dotyczące marki lokalnej.

LGD „Brynica to nie granica” cieszy się dużą rozpoznawalnością, a efekty prowadzonych działań są zauważalne. Realizowane projekty są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru LSR i wpływają na jego wzmocnienie, a także bywają innowacyjne. Wybierane projekty odpowiadają również na potrzeby lokalnej społeczności.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje

Proces wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju w przypadku „Brynica to nie granica” przebiega dość sprawnie i istnieją duże szanse na to, iż wszystkie działania zakończą się sukcesem. Realizacja LSR niewątpliwie wpływa na rozwój postaw przedsiębiorczych na obszarze działania, co odbywa się poprzez wykorzystywanie potencjału gospodarczego i angażowanie mieszkańców w rozwój. Pozytywem są także operacje dotyczące infrastruktury czy rozwoju kapitału społecznego. Lokalna Strategia Rozwoju odpowiada na potrzeby mieszkańców, a wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia zamierzonych celów.

Analiza działań LGD daje możliwość sformułowania następujących rekomendacji:

1. Ankietowani mieszkańcy za bardzo istotny obszar wymagający dalszego dofinansowania uważają działania służące zmniejszeniu liczby bezrobotnych oraz działania ułatwiające założenie i prowadzenie działalności gospodarczej. LGD „Brynica to nie granica” powinna więc w dalszym ciągu dużą wagę przykładac do operacji polegających na utworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw, zwłaszcza iż da się zaobserwować profesjonalne podejście do tego zagadnienia i nabyte przez lata doświadczenie.
2. „Brynica to nie granica” doskonale zdaje sobie sprawę z istoty działań służących wzmocnienie kapitału społecznego w kształtowaniu i rozwoju obszaru LGD. Zrealizowano szereg przedsięwzięć mających na celu poprawę sytuacji, ale nie ulega wątpliwości, że dalsze operacje związane z kapitałem społecznym są konieczne, w tym warto poświęcić uwagę wspieraniu liderów, gdyż na obszarze LGD w dalszym ciągu brak osób aktywizujących środowiska.
3. LGD kładzie duży nacisk na projekty turystyczne, co znalazło uwzględnienie w kryteriach. Udało się w ten sposób zrealizować szereg interesujących

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

operacji. Oczekiwania były jednak znacznie większe, a przeszkodą okazała się przede wszystkim pandemia. Przedstawiciele LGD sami wyrażają nadzieję, że działania turystyczne w najbliższej przyszłości będą się rozwijać. Nie ulega wątpliwości, że potencjał tkwi w turystyce weekendowej oraz agroturystyce i warto poświęcić tym obszarom dużo uwagi.

4. Przedstawiciele LGD stwierdzili, iż w kolejnej strategii niezbędne będzie wprowadzenie zmian w grupach defaworyzowanych. Biorąc pod uwagę zjawisko starzenia się społeczeństwa, niezbędne jest zwrócenie większej uwagi na osoby starsze. Konieczne są działania wzmacniające przedsiębiorczość czy rozwój usług dedykowanych dla seniorów. Zmianie uległa też sytuacja na rynku pracy, w tym odnotowano duży spadek bezrobocia, a problemem nierzadko okazuje się brak chętnych do objęcia stanowisk. W konsekwencji jednym z proponowanych rozwiązań jest aktywizacja zawodowa dla osób, których sytuacja na rynku pracy jest trudniejsza.
5. Ocena innowacyjności przez Radę była niekiedy bardzo trudna, ale mimo wszystko dawała szansę na realizowanie kreatywnych przedsięwzięć. Warto w tym aspekcie podkreślić, że LGD „Brynica to nie granica” udało się zrealizować kilka ciekawych projektów o innowacyjnym charakterze. Dopracowane kryterium innowacyjności powinno niewątpliwie w dalszym ciągu odgrywać istotną rolę przy wybieraniu operacji.
6. Projekty współpracy stanowią bardzo dobrą formę współdziałania LGD i wpływają na rozwój umiejętności kooperacji w realizowaniu istotnych celów. Wydaje się niezbędne, aby w przyszłości zwrócić jeszcze większą uwagę na ich realizację, a także starać się dobierać do projektów solidnych i sprawdzonych partnerów.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

7. W ramach projektów współpracy LGD „Brynica to nie granica” realizowała operacje związane z marką lokalną. W ten sposób podejmowano działania służące wykreowaniu unikalnej marki produktów i usług opartych na tradycjach kulturowych i regionalnych mieszkańców obszaru, a także promocji marki lokalnej regionu poprzez aktywizację mieszkańców. Działania te okazały się dużym sukcesem i warto poświęcić im dużą uwagę przy planowaniu kolejnych działań. Stworzenie marki lokalnej pomaga bowiem niewątpliwie w identyfikacji, rozwoju oraz promocji produktów lokalnych.
8. Warto poszukać pewnych nowych rozwiązań, które wzmogłyby aktywność w planowaniu i realizowaniu działań. Jest to o tyle istotne, że obszar ma bardzo duży potencjał, na przestrzeni ostatnich lat udało się osiągnąć dobre wyniki i wiele pozytywnych rzeczy można w ramach LGD jeszcze wykonać.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

8. Spis tabel i wykresów

Rysunek 1. Obszar LGD „Brynica to nie granica”.....	14
Tabela 1. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.	14
Tabela 2. Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD.....	15
Tabela 3. Wydatki gmin na 1 mieszkańca w złotych.....	16
Tabela 4. Gminy wchodzące w skład LGD na tle wszystkich śląskich gmin.....	17
Tabela 5. Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD.	18
Tabela 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach wchodzących w skład LGD.	19
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.....	20
Wykres 1. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.....	21
Tabela 8. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.	23
Tabela 9. Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD.	24
Tabela 10. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.....	24
Tabela 11. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wchodzących w skład LGD.	25
Tabela 22. Rzeczowy postęp w realizacji LSR w LGD „Brynica to nie granica”.....	33
Tabela 33. Finansowy postęp w realizacji LSR.....	37
Tabela 4. Szkolenia pracowników LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.12.2021	42
Tabela 5. Szkolenia członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.12.2021.....	42
Tabela 6. Realizacja wskaźników planu komunikacji przez LGD „Brynica to nie granica”	43
Wykres 2. Metody docierania informacji o LGD „Brynica to nie granica” do mieszkańców obszaru. ...	44
Wykres 3. Metody docierania informacji o naborach w LGD „Brynica to nie granica” do potencjalnych beneficjentów.....	45
Wykres 4. Ocena beneficjentów na temat stopnia informowania przez LGD o możliwości pozyskania środków.....	46
Tabela 7. Porady udzielone przez Biuro LGD „Brynica to nie granica”.....	47

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Wykres 5. Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosku.	48
Tabela 8. Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji.....	49
Wykres 6. Ocena stwierdzeń dotyczących składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD „Brynica to nie granica”	50
Wykres 7. Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru	51

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD „Brynica to nie granica”

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej efektów funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Brynica to nie granica”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety trwa 10 minut.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania „Brynica to nie granica”

1. Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?
Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiła się sytuacja na rynku pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Powstały nowe firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Podejmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększył się ruch turystyczny	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Poprawił się stan zabytków	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy spędzania wolnego czasu	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba wydarzeń kulturalnych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Przestrzeń publiczna stała się bardziej estetyczna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

2. Proszę wyobrazić sobie, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale środków finansowych w gminie, w której Pan/i mieszka. Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Promocja obszaru	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Oferta kulturalna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura sportowa	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Drogi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

					nie
Działalność organizacji pozarządowych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Tworzenie nowych miejsc pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Opieka nad osobami starszymi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Wsparcie dla istniejących firm	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Dofinansowanie dla osób planujących założyć firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

3. Czy słyszał Pan/i o Lokalnej Grupie Działania „Brynica to nie granica”? Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Tak → Proszę przejść do pytania nr 4.
- b) Nie → Proszę przejść do pytania nr 5.

4. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące Lokalnej Grupy Działania „Brynica to nie granica”. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno	Nie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

		powiedzieć	
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

5. Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD działające na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

6. Proszę wskazać, w którym przedziale wiekowym się Pan/i mieści. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) 18-25 lat
- b) 26-35 lat
- c) 36-45 lat
- d) 46-55 lat
- e) 56-65 lat
- f) 66 lat lub więcej

7. Proszę podać swoją płeć. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

- a) Kobieta
- b) Mężczyzna
- c) Wolę nie podawać.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Ankieta dla beneficjentów LGD „Brynica to nie granica”

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Brynica to nie granica”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety nie powinno zająć więcej niż 10 minut.

Ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która jest lub była realizatorem projektu wspartego przez Lokalną Grupę Działania (np. polegającego na założeniu działalności gospodarczej). W przypadku, gdy beneficjentami wsparcia był podmiot (Urząd Gminy, Ośrodek Kultury, Organizacja Pozarządowa, OSP, KGW), ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która w ramach danego podmiotu była bezpośrednio zaangażowana w realizację dofinansowanego projektu.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania „Brynica to nie granica”

W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- a) Zdecydowanie zgadzam się
- b) Raczej zgadzam się
- c) Trudno powiedzieć
- d) Raczej nie zgadzam się
- e) Zdecydowanie nie zgadzam się

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem/am w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Dlaczego zdecydował/a się Pan/i (lub podmiot reprezentowany przez Pana/ią) na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje główny powód złożenia wniosku do LGD.

- Było to jedyne dostępne źródło finansowania mojego projektu
- Nie otrzymałem/am dofinansowania z innych środków/innego programu
- Chciałem/am skorzystać z nadarzającej się okazji otrzymania środków
- Zostałem/am zachęcony/a do złożenia wniosku przez LGD
- Na moją decyzję wpłynęła możliwość skorzystania z doradztwa w biurze LGD

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie składania wniosku? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania dla mojego projektu	Tak	Nie
Wsparcie w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania	Tak	Nie
Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i instrukcji do nich	Tak	Nie
Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR	Tak	Nie
Porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku	Tak	Nie
Wyjaśnienie szczegółowych zasad oceny wniosków	Tak	Nie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie realizacji projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie rozliczenia projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy obecnie pozostaje Pan/i w kontakcie z LGD? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Uczestniczę w spotkaniach organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się telefonicznie z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytam komunikaty na stronie internetowej LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Mam osobisty kontakt z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się w inny sposób	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Nie mam z LGD żadnego kontaktu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Czy brał/a Pan/i lub organizacja którą Pan/i reprezentuje udział w tworzeniu LSR? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź.

- a) Tak
- b) Trudno powiedzieć
- c) Nie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Kto był głównym odbiorcą efektów Pani/a projektu/ projektów? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje Pana/i projekt.

- a) Ja i moja rodzina
- b) Moja organizacja
- c) Ogół mieszkańców gminy/ obszaru LGD
- d) Turyści
- e) Przedsiębiorstwa
- f) Inne

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.
Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Procedury wyboru wniosków o dofinansowanie w LGD były dla mnie czytelne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków były dla mnie jednoznaczne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chciałbym/łabym ponownie skorzystać ze wsparcia LGD	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy na etapie przygotowania, realizacji lub rozliczania projektu pojawiły się jakieś problemy wpływające negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty?

- a) Tak → Proszę odpowiedzieć na następane pytanie.
b) Nie → **Dziękujemy za wypełnienie ankiety!**

Jakie to były problemy? Na pytanie odpowiadają tylko osoby, które w poprzednim pytaniu wybrały odpowiedź „Tak”. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Problemy bezpośrednio związane z przedmiotem projektu (np. problemy wynikające z branży w której działa przedsiębiorca, odbiorcami działań NGO lub uzgodnieniami dotyczącymi przebiegu tras rowerowych w projekcie gminnym)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
---	-----	-------------------	-----

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Problemy finansowe (np. z wypłatą dofinansowania, kredytem na realizację zadania, zmiennością cen w czasie realizacji zadania względem wpisanych we wniosku)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy formalno-prawne	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy personalne (np. z pracownikami, członkami/ partnerami itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy z terminową realizacją harmonogramu (opóźnienia itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Trudność w dostępie do informacji na temat składania, realizacji lub rozliczenia projektu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy wynikające z wprowadzenia w Polsce stanu pandemii	Tak	Trudno powiedzieć	Nie